

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Funkcjonowanie fundacji w świetle danych z Krajowego
Rejestru Sądowego oraz sprawozdań składanych
na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy
z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach

dr Paweł Suski

Prawo prywatne

Warszawa 2019

Spis treści

Wykaz skrótów	5
Wstęp	7
1. Nazwa fundacji	9
1.1. Brak w nazwie określenia fundacja	10
1.2. Nazwy w języku obcym	10
1.3. Dublowanie nazw fundacji	11
1.4. Nazwa zastrzeżona i wprowadzająca w błąd	12
2. Siedziba fundacji	16
3. Przedmiot działalności	18
3.1. Przedmiot działalności wszystkich badanych fundacji	18
3.2. Przedmiot działalności badanych fundacji będących organizacjami pożytku publicznego	18
3.3. Przedmiot działalności badanych fundacji niebędących organizacjami pożytku publicznego	19
3.4. Sfery działalności pożytku publicznego	20
3.5. Odbiorcy działań fundacji	24
4. Zarząd	25
4.1. Uwagi ogólne	25
4.2. Liczba członków zarządu	25
4.3. Sposób składania oświadczeń woli w imieniu fundacji	26
4.4. Wynagrodzenie członków zarządu	29
4.4.1. Najwyższe kwoty wynagrodzenia	30
4.4.2. Wynagrodzenie członków zarządu fundacji będących o.p.p.	32
4.4.3. Wynagrodzenie łączne członków zarządu fundacji niebędących o.p.p.	32
5. Organ kontroli lub nadzoru wewnętrznego	33
6. Przychody i wydatki fundacji	35
6.1. Przychody fundacji	35
6.1.1. Źródła przychodów	35
6.1.1.1. Źródła przychodów wszystkich badanych fundacji	35
6.1.1.2. Źródła przychodów badanych fundacji będących o.p.p.	35

6.1.1.3. Źródła przychodów badanych fundacji niebędących o.p.p.	36
6.1.2. Wysokość przychodów	36
6.1.2.1. Fundacje o najniższych przychodach	37
6.1.2.2. Fundacje o najwyższych przychodach	38
6.1.3. Działalność gospodarcza fundacji	38
6.1.3.1. Przedmiot działalności gospodarczej	38
6.1.3.2. Przychody z działalności gospodarczej	42
6.1.3.3. Procentowy stosunek przychodu osiągniętego z działalności gospodarczej do przychodu osiągniętego z pozostałych źródeł	42
6.2. Wydatki fundacji	43
6.2.1. Wydatki poniesione na realizację celów statutowych	44
6.2.2. Koszty administracyjne	45
6.2.3. Stosunek wydatków administracyjnych do wydatków na cele statutowe	47
6.3. Zatrudnienie w fundacji	48
6.3.1. Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę	48
6.3.1.1. Wynagrodzenie	49
6.3.1.2. Stosunek najwyższego wynagrodzenia rocznego brutto wypłaconego łącznie wszystkim pracownikom zatrudnionym w fundacji wobec przychodów fundacji	50
6.3.2. Świadczenie usług na rzecz fundacji na podstawie umów cywilnoprawnych	51
6.3.2.1. Wynagrodzenie z tytułu umów cywilnoprawnych	52
6.4. Wolontariat w fundacjach	53
6.5. Pożyczki udzielane przez fundacje	53
7. Nadzór zewnętrzny	55
8. Podsumowanie	57
8.1. Nazwa fundacji	57
8.2. Przedmiot działalności	58
8.3. Zarząd fundacji	59
8.4. Organ kontroli wewnętrznej	60
8.5. Przychody i wydatki fundacji	60
8.6. Zatrudnienie w fundacjach	62
8.7. Nadzór zewnętrzny	63
8.8. Uwagi inne	63
Bibliografia	68

Wykaz skrótów

- **o.p.p.** – organizacja pożytku publicznego
- **rozporządzenie MPPS z dnia 12 lutego 2013 r.** – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz.U. z 2013 r., poz. 234)
- **rozporządzenie MS z dnia 8 maja 2001 r.** – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji (Dz.U. Nr 50, poz. 529)
- **rozporządzenie PKPP z dnia 24 października 2018 r.** – rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz.U. z 2018, poz. 2061)
- **u.d.p.p.w.** – ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 450)
- **u.fund.** – ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1491)

Wstęp

Instytucja nadużycia osobowości prawnej pojawiła się w polskiej nauce i praktyce prawa stosunkowo niedawno i nadal się kształtuje¹. W piśmiennictwie zwraca się uwagę, że jest to konstrukcja prawna stosowana obecnie do nadużycia formy prawnej spółki, mająca w przeważającym zakresie znaczenie pozanormatywne. Nie ma ona charakteru jednorodnego, lecz – przynajmniej na obecnym etapie jej kształtowania się – obejmuje szereg stanów faktycznych, które kwalifikowane są w ten sposób przez orzecznictwo sądowe i doktrynę prawa².

Szczegółowe omawianie koncepcji nadużycia osobowości prawnej nie jest przedmiotem niniejszego opracowania. Skrótowo można jedynie wskazać, że w piśmiennictwie wskazuje się, że podstawowym mechanizmem nadużycia osobowości prawnej jest wykorzystanie jej odrębnej podmiotowości dla ukrycia się osób fizycznych realnie kontrolujących jej działalność; jest to tzw. „schowanie się za zasłoną korporacji” (ang. *corporate veil*). Samodzielny prawnie byt osoby prawnej, połączony z brakiem odpowiedzialności osobistej osób fizycznych decydujących o jej działalności, stwarza niebezpieczeństwo nadużyć, które mogą nastąpić przede wszystkim przez ucieczkę przed wierzycielami. Takie zachowanie godzi w tak fundamentalne zasady obrotu prawnego, jak uczciwość i dobra wiara. Dlatego też podejmowane są próby stworzenia mechanizmów prawnych przeciwdziałających takiemu wykorzystywaniu osobowości prawnej. Ukrycie się za osobowością prawną może prowadzić do uniknięcia konsekwencji własnych działań i to ze szkodą dla osób trzecich (wierzycieli). Jest to stan sprzeczny z zasadami słuszności³.

Problematyka nadużycia osobowości prawnej rozważana jest obecnie na tle funkcjonowania spółek kapitałowych. Takie zainteresowanie uzasadnia fakt, że spółki kapitałowe są najczęściej występującą formą prowadzenia działalności gospodarczej. W piśmiennictwie

¹ Por. B. Jankowski, *Nadużycie formy prawnej spółki w prawie amerykańskim*, „Państwo i Prawo” 1996, nr 2, s. 63–76; P.M. Tomaszewski, *Pominięcie osobowości prawnej spółki w prawie USA*, cz. I, „Przegląd Prawa Handlowego” 1995, nr 10, s. 16–21; P.M. Tomaszewski, *Pominięcie osobowości prawnej spółki w prawie USA*, cz. II, „Przegląd Prawa Handlowego” 1995, nr 10, s. 14–19; T. Targosz, *Nadużycie osobowości prawnej*, Kraków 2004.

² M. Litwińska-Werner, *Nadużycie formy spółki*, [w:] *System prawa prywatnego*, t. 16: *Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016, s. 642.

³ J. Parchomiuk, *Nadużycie prawa w prawie administracyjnym*, Warszawa 2018, s. 115–116.

podkreśla się jednak, że zjawisko nadużycia może dotyczyć w zasadzie wszystkich osób prawnych niezależnie od ich rodzaju (korporacyjne czy zakładowe) i charakteru własności (państwowe i prywatne osoby prawne). Podmiotami, które dokonują nadużycia formy osoby prawnej, są jednostki, które stoją „za” osobą prawną. W korporacjach będą to jej członkowie -wspólnicy oraz członkowie jej władz; w fundacjach i innych osobach prawnych typu fundacyjnego – ich założyciele (fundatorzy), a także destynatariusze, jak również członkowie władz⁴.

Celem badań, których wynikiem jest niniejsze opracowanie, było ustalenie, czy w praktyce działalności fundacji dochodzi do nadużycia tej formy prawnej. Dla tak postawionego zadania nie ma optymalnego materiału badawczego. Kwerendy w bazie orzeczeń Sądu Najwyższego⁵ oraz bazie Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych⁶ wykazały, że pojęcie „nadużycia osobowości prawnej” pojawiło się w orzecznictwie stosunkowo niedawno i odnoszone jest do spółek kapitałowych oraz do stosunków zatrudnienia w tych spółkach⁷. Nie znaleziono natomiast orzeczeń dotyczących nadużycia osobowości prawnej w związku z fundacjami, co oznacza, że nie było dotychczas spraw cywilnych dotyczących tej tematyki. Niemożliwe było zatem korzystanie podczas badań z akt sądowych.

Podstawowym przedmiotem badań były w pierwszej kolejności dane zawarte w Krajowym Rejestrze Sądowym. Z Krajowego Rejestru Sądowego uzyskano dane dotyczące 22 409 fundacji, według stanu na dzień 21 lutego 2018 r. Spośród tych fundacji, status organizacji pożytku publicznego miało 2 531, czyli 11,29%, pozbawionych tego statusu było 19 878 fundacji, czyli 88,71%. Dane uzyskane z Krajowego Rejestru Sądowego stały się podstawą do poczynienia uwag dotyczących nazwy fundacji, siedziby, przedmiotu działalności, nadzoru wewnętrznego i zewnętrznego.

Przedmiotem badania były również dane zawarte w sprawozdaniach tzw. merytorycznych, składanych co roku przez fundacje. Ze względu na liczbę fundacji niemożliwe było zbadać wszystkich. Dlatego też z wykazu fundacji uzyskanego z Krajowego Rejestru Sądowego losowo wybrano co 99 fundację, w wyniku czego analizie poddano sprawozdania 227 fundacji. Korzystano z danych zawartych w sprawozdaniach fundacji będących organizacjami pożytku publicznego zamieszczonych w bazie prowadzonej przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej⁸ (obecnie prowadzonej przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju

⁴ R. Szczepaniak, Nadużycie prawa do posługiwania się formą osoby prawnej, Toruń 2009, s. 24–25.

⁵ http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx (dostęp: 11.06.2019 r.).

⁶ <https://orzeczenia.ms.gov.pl/> (dostęp: 11.06.2019 r.).

⁷ Wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., I PK 369/16, z dnia 3 października 2017 r., II UK 488/16, z dnia 8 lipca 2015 r., II PK 282/14, z dnia 17 marca 2015 r., I PK 179/14, z dnia 24 lutego 2015 r., II PK 88/14, z dnia 18 września 2014 r., III PK 136/13, z dnia 20 listopada 2013 r., II PK 55/13 oraz z dnia 5 listopada 2013 r., II PK 50/13. Por. też np. wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 23 sierpnia 2017 r., VIP 489/15, wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 31 marca 2017 r., X GC 612/15, wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 18 listopada 2015 r., VI P 290/14, wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 3 lutego 2017 r., VI P 453/15.

⁸ <http://sprawozdaniaopp.mpips.gov.pl/Search> (dostęp: 11.06.2019 r.).

Społeczeństwa Obywatelskiego⁹). Sprawozdania fundacji niebędących organizacjami pożytku publicznego uzyskano ze stron internetowych poszczególnych fundacji.

Przedmiotem badania zostały objęte sprawozdania fundacji za 2016 r. Pierwotnie planowano objęcie badaniem sprawozdań z roku bezpośrednio poprzedzającego rozpoczęcie badań, czyli 2017. Wstępne próby pozyskania tych sprawozdań wykazały, że są one często niedostępne, gdyż składane były z opóźnieniem, niekiedy nawet znacznym. Dlatego też za przedmiot analizy uznano sprawozdania o rok wcześniejsze. Podstawą opracowania były dane zawarte w sprawozdaniach w formie przedstawionej przez fundacje.

1. Nazwa fundacji

Zgodnie z art. 5 ust. 1 u.f. fundator ustala statut fundacji, określający m.in. jej nazwę. W ustawie nie określono, według jakich zasad powinna być ustalona nazwa fundacji, co np. przewidziano w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach¹⁰ stanowiącym, że nazwa powinna odróżniać je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji. W związku z tym nazwa fundacji może być obrana w zasadzie dowolnie. W piśmiennictwie¹¹ wymienia się podmioty, którym przysługuje wyłączność na posługiwanie określoną nazwą.

W piśmiennictwie wskazuje się, że w nazwie fundacji mogą znajdować się elementy osobowe, rzeczowe oraz mieszane osobowo-rzeczowe¹². Fundacja, której nazwa zawiera elementy osobowe, może nosić imię i nazwisko fundatora lub innej osoby. Spośród wszystkich fundacji wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego 1007 zawiera w nazwie określenie „Fundacja imienia”. Patronem 38 fundacji jest Jan Paweł II, 19 – Maria Montessori, 12 – Janusz Korczak, 8 – Ignacy Jan Paderewski, 5 – Jan III Sobieski, 5 – Kardynał Stefan Wyszyński, 4 – Ronald Reagan, a 3 – Maksymilian Kolbe.

Odwołanie do Fryderyka Chopina¹³ występuje w nazwach czterech fundacji. W związku z tym należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina¹⁴ nazwisko Fryderyka Chopina i jego wizerunek są chronione odpowiednio na zasadach dotyczących dóbr osobistych. Pieczę nad tymi dobrami sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub – zgodnie z art. 1 ust. 5 – Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, który jest w szczególności uprawniony do

⁹ <https://www.niw.gov.pl/opp/sprawozdania-opp/> (dostęp: 11.06.2019 r.).

¹⁰ Jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 713.

¹¹ P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2018, s. 189–192, 433–434.

¹² L. Stecki, *Fundacja*, t. 1, Toruń 1996, s. 144–145; P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje...*, s. 433–434.

¹³ Są to Fundacja Wirtuoz Dom Fryderyka Chopina (KRS nr 276592), Fundacja Światowe Centrum Dydaktyczne w Żelazowej Woli – miejscu urodzin Fryderyka Chopina (KRS nr 374420), Fundacja Polsko-Włoska im. Fryderyka Chopina (KRS nr 454586) oraz Fundacja Studio im. Fryderyka Chopina (KRS nr 507522).

¹⁴ Dz.U. Nr 16, poz. 168.

dochodzenia ochrony wymienionych dóbr w wypadku korzystania z nich w sposób przynoszący ujmę.

1.1. Brak w nazwie określenia fundacja

Ustawa o fundacjach nie wymaga, aby w nazwie występowało określenie „fundacja”. W związku z tym do Rejestru wpisane są fundacje, z których nazwy nie wynika, w jakiej formie organizacyjno-prawnej funkcjonują. Spośród fundacji wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego 2894 fundacje nie zawierają w nazwie określenia „fundacja”, co stanowi 12,9% wszystkich fundacji. Wśród nich niektóre zawierają określenie formy prawnej w języku obcym, najczęściej w języku angielskim¹⁵, lub skrót tego określenia¹⁶; rzadko występują określenia w innych językach¹⁷.

1.2. Nazwy w języku obcym

W piśmiennictwie za dozwolone uznaje się określenie **nazwy w języku obcym**¹⁸, gdyż do nazw własnych nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim¹⁹ (por. art. 11 ust. 1).

Wśród obcojęzycznych nazw fundacji zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym najwięcej jest nazw w języku angielskim²⁰, występują też nazwy w języku łacińskim²¹, niemieckim, portugalskim²².

Przykładem nazwy wyrażonej w dwóch językach jest „Fundacja Pomorze – *Pommernische Stiftung*”²³, „*The Hemp Clinic* – Klinika Konopna”²⁴.

¹⁵ Są to np. Chester Gruba Foundation, Effectus Papilionis Foundation, First Day Foundation, Forgotten Fields Foundation, Free Mind Foundation, How Aid Foundation, Inline Foundation, Julian Cochran Foundation, Lady Business Club Business Women Foundation, Little Star – Monika Taylor Foundation w likwidacji, Red Baron Foundation, Rentumi Foundation.

¹⁶ Aya Found.

¹⁷ Np. łacińskie „Fundatio Aurelia”.

¹⁸ P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje...*, s. 434. Zob. też J. Szwaja, *Firma w kodeksie cywilnym*, „Prawo Spółek” 2004, nr 1, s. 6; na tle firmy spółek kapitałowych: K. Kopczewska, R.L. Kwaśnicki, *Autonomia woli w kształtowaniu firmy spółek kapitałowych*, „Monitor Prawniczy” 2003, nr 9, s. 398.

¹⁹ T.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224.

²⁰ Np. Nu Foundation, Omenaa Foundation, Oxford For Economics Foundation, Park Club Foundation, Platinum Foundation, Polish Lost Art Foundation, Poznań International School Foundation, Reflective Art Foundation.

²¹ Np. „Artes Fundatio”, „Fundatio Sancti Bartholomaei”.

²² „Fundacao Internacional Capoeira Artes Das Gerais” (KRS nr 231683).

²³ KRS nr 498303.

²⁴ KRS nr 676981.

Sposób zapisu nazwy fundacji jest determinowany pośrednio przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 listopada 2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach²⁵, którego Załącznik Nr 1 zawiera Tablicę znaków pisarskich. Oprócz liter wymienionych w Tablicy w nazwach fundacji występują:

- cyfry, np. „10/04 Kwietniowe Światło”²⁶, „15. Południk”²⁷, „1863.PL”²⁸ oraz inne znaki, np.
- „@” – „Fundacja – Polski Portal Edukacyjny Interkl@sa”²⁹, „Fundacja Eduk@cja”³⁰,
- „&” – „Fundacja Kształcenie & Jakość”³¹, „Bajer&Cargo Fundacja Sportowa”³²,
- „#” – „#Gry Charytatywne”³³, „#Wszystkie Rodzaje Teatru”³⁴.

1.3. Dublowanie nazw fundacji

Z analizy wpisów do Krajowego Rejestru Sądowego wynika, że 362 nazw fundacji jest używane przez więcej niż jedną fundację. Powielone nazwy nosi łącznie 842 fundacji (3,75%). Najczęściej są to sytuacje, gdy daną nazwę przyjęły dwie fundacje (293 nazwy); 43 nazwy używają po trzy fundacje, a 18 nazw używają po cztery fundacje. Najczęściej używana nazwa to „Fundacja Pomocna Dłoń”, która zawarta jest w nazwie 12 fundacji³⁵, oprócz tego 3 fundacje funkcjonują pod nazwą „Pomocna Dłoń”³⁶, a w nazwie dalszych 12 fundacji zwrot „pomocna dłoń”³⁷ występuje w połączeniu z innymi wyrazami. Pod nazwą „Fundacja »Razem«” działa 8 fundacji³⁸, tyle samo fundacji używa nazwy „Fundacja »Lepsze Jutro«”³⁹.

²⁵ Dz.U. z 2014 r., poz. 1667.

²⁶ KRS nr 389452.

²⁷ KRS nr 591265.

²⁸ KRS nr 620424.

²⁹ KRS nr 347661.

³⁰ KRS nr 508645.

³¹ KRS nr 323043.

³² KRS nr 663005.

³³ KRS nr 624346.

³⁴ KRS nr 685650.

³⁵ KRS nr 24182, 112681, 172108, 218662, 241235, 352002, 471462, 525570, 564958, 570078, 606413.

³⁶ KRS nr 246327, 159490, 148945 oraz „Fundacja Pomocna Dłoń w likwidacji” (KRS nr 281163).

³⁷ „Fundacja »Dar-Świadoma Pomocna Dłoń«” (KRS nr 677244), „Fundacja »Ofiarna Pomocna Dłoń«” (KRS nr 405599), „Fundacja »Pomocna Dłoń-Błyskawica«” (KRS nr 624826), Fundacja »Kudłaty Smok – Pomocna Dłoń Dla Czterech Łap«” (KRS nr 468430), „Fundacja na rzecz Ofiar Poszkodowanych Przez Pijanych Kierowców w Wypadkach Komunikacyjnych i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym »Pomocna Dłoń«” (KRS nr 268425), Fundacja Opiekuńcza Pomocna Dłoń (KRS nr 578794), Fundacja Pomocna Dłoń Po Wypadku (KRS nr 591160), Fundacja Pomocy Osobom Starszym, Chorym, Oraz Dzieciom, Pomocna Dłoń (KRS nr 489026), „Fundacja Readaptacji Społecznej »Pomocna Dłoń Fundacja Pomocy Osobom Starszym, Chorym Oraz Dzieciom, Pomocna Dłoń«” (KRS nr 687677), Fundacja WIPASZ Pomocna Dłoń (KRS nr 361476), Gaja – Pomocna Dłoń (KRS nr 577422), „Jarosławska Fundacja »Pomocna Dłoń«” (KRS nr 94513).

³⁸ KRS nr 555856, 392194, 599629, 367888, 456516, 201712, 313924, 213039.

³⁹ KRS nr 708993, 704268, 246061, 542801, 465991, 718181, 351424, 366502.

W obrocie występują również fundacje mające nazwy podobne lub częściowo zbieżne z nazwami innych fundacji. Przykładowo są to takie nazwy jak:

- „Lepsze Jutro”⁴⁰, „Lepsze Jutro Dziś”⁴¹, „Lepsze Dziś i Jutro”⁴²,
- „Blisko Ciebie”⁴³, „Bliżej Siebie”⁴⁴, „Blisko Siebie”⁴⁵,
- „Futrzak”⁴⁶, „Futrzaki”⁴⁷,
- „Bo Tak”⁴⁸, „Bo Tak!”⁴⁹,
- „Forward”⁵⁰, „Forwart”⁵¹,
- „Wihajster”⁵², „Wihayster”⁵³.

W Rejestrze funkcjonują też fundacje, których nazwy są częściowo zbieżne, takie jak np.:

- „Centrum Edukacji Międzynarodowej – El Condor”⁵⁴, „Centrum Edukacji Międzynarodowej na rzecz Rozwoju Nauki i Kultury Ceicc-Cem”⁵⁵;
- „Centrum Innowacji i Koordynacji”⁵⁶, „Centrum Innowacji i Rozwoju Biznesu”⁵⁷, „Centrum Innowacyjnej Edukacji”⁵⁸;
- „Pomóżmy Dzieciom Niepełnosprawnym”⁵⁹, „Pomóżmy Dzieciom Niepełnosprawnym w Wierzbicach i Osobom Starszym”⁶⁰.

Ryzyko wprowadzenia osób trzecich w błąd jest w takim wypadku jednak mniejsze, gdyż tożsame są tylko części nazwy.

1.4. Nazwa zastrzeżona i wprowadzająca w błąd

W piśmiennictwie zasadnie zwrócono uwagę, że żaden z bezwzględnie obowiązujących przepisów nie zabrania użycia w nazwie fundacji wyrazów „instytut” i „naukowy”⁶¹. Dyskusyjne

⁴⁰ KRS nr 362061.

⁴¹ KRS nr 667489.

⁴² KRS nr 205463.

⁴³ KRS nr 404633.

⁴⁴ KRS nr 309919 i 440313.

⁴⁵ KRS nr 478740.

⁴⁶ KRS nr 571189.

⁴⁷ KRS nr 605940.

⁴⁸ KRS nr 699826.

⁴⁹ KRS nr 297848.

⁵⁰ KRS nr 378762.

⁵¹ KRS nr 701208.

⁵² KRS nr 418814.

⁵³ KRS nr 667945.

⁵⁴ KRS nr 225517.

⁵⁵ KRS nr 257074.

⁵⁶ KRS nr 489966.

⁵⁷ KRS nr 665394.

⁵⁸ KRS nr 551051.

⁵⁹ KRS nr 246171.

⁶⁰ KRS nr 250848.

⁶¹ L. Drożdżewicz, *Pojęcie „instytut” w nazwie fundacji*, „Rejent” 2009, nr 12 s. 9–16.

jest jednak, czy takie rozwiązanie jest trafne. W Krajowym Rejestrze Sądowym wpisanych jest wiele fundacji, zawierających w nazwie wyraz „instytut”. Przykładowo można wskazać:

- Instytut Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych⁶²,
- Instytut Badań Komplementarnych – Tajemnice Wieków⁶³,
- Instytut Badań Nad Bezpieczeństwem, Energią i Klimatem⁶⁴,
- Instytut Badawczy Pro Vita Bona⁶⁵,
- Instytut Bezpieczeństwa i Higieny Pracy⁶⁶,
- Instytut Biotechnologii i Medycyny Molekularnej⁶⁷,
- Instytut Civitas Sapiens⁶⁸,
- Instytut Dla Przyszłości⁶⁹,
- Instytut Dobrych Praktyk⁷⁰,
- Instytut Edukacji i Rozwoju⁷¹,
- Instytut Edukacji Pozytywnej⁷²,
- Instytut Inicjatyw Pozarządowych⁷³,
- Instytut Innowacji⁷⁴,
- Instytut Innowacyjnej Gospodarki⁷⁵,
- Instytut Młodych⁷⁶,
- Instytut Optometrii i Zdrowia Oczu⁷⁷,
- Instytut Pomocy Rozwojowej⁷⁸,
- Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej⁷⁹,
- Instytut Prawa i Społeczeństwa⁸⁰,
- Instytut Rozwoju Sztuki Kulinarnej⁸¹,
- Instytut Rozwoju Współpracy Międzynarodowej⁸²,

⁶² KRS nr 259060.

⁶³ KRS nr 384646.

⁶⁴ KRS nr 550894.

⁶⁵ KRS nr 567318.

⁶⁶ KRS nr 671256.

⁶⁷ KRS nr 539819.

⁶⁸ KRS nr 245229.

⁶⁹ KRS nr 503433.

⁷⁰ KRS nr 266449.

⁷¹ KRS nr 182271.

⁷² KRS nr 525928.

⁷³ KRS nr 245554.

⁷⁴ KRS nr 258879.

⁷⁵ KRS nr 643608.

⁷⁶ KRS nr 326089.

⁷⁷ KRS nr 681447.

⁷⁸ KRS nr 228683.

⁷⁹ KRS nr 220999.

⁸⁰ KRS nr 328112.

⁸¹ KRS nr 371960.

⁸² KRS nr 597955.

- Instytut Sądecko-Lubelski⁸³,
- Instytut Spraw Publicznych⁸⁴,
- Instytut św. Klemensa Hofbauera⁸⁵,
- Instytut Technologii Informatycznych⁸⁶,
- Instytut Wschodni⁸⁷,
- Instytut Życia i Śmierci⁸⁸,
- Fundacja „Instytut Lecha Wałęsy”⁸⁹,
- Międzynarodowy Instytut Outsourcingu⁹⁰,
- Międzynarodowy Instytut Zdrowia Dzieci i Młodzieży⁹¹,
- Polski Instytut Halal⁹²,
- Polski Instytut Katolicki Sursum Corda⁹³,
- Polski Instytut Produktów Pielęgnacyjnych i Higienicznych dla Zwierząt⁹⁴.

Wątpliwości budzi też użycie w nazwie fundacji słów „Rzecznik Praw”. W Krajowym Rejestrze Sądowym wpisane są fundacje o nazwach:

- Fundacja Rzecznik Praw Rodziców⁹⁵,
- Fundacja Rzecznik Praw Rolników⁹⁶,
- Fundacja „Rzecznik Praw Kredytobiorców”⁹⁷,

⁸³ KRS nr 346981.

⁸⁴ KRS nr 681992.

⁸⁵ KRS nr 324264.

⁸⁶ KRS nr 202985.

⁸⁷ KRS nr 348490.

⁸⁸ KRS nr 370502.

⁸⁹ KRS nr 31064.

⁹⁰ KRS nr 278196.

⁹¹ KRS nr 235857.

⁹² KRS nr 368309.

⁹³ KRS nr 423741.

⁹⁴ KRS nr 495002.

⁹⁵ KRS nr 347294. Cele fundacji określono następująco: 1. reprezentowanie interesów rodziców jako grupy społecznej na forum publicznym; 2. działanie na rzecz polityki prorodzinnej; 3. działanie mające na celu zmianę ustawodawstwa i przepisów niekorzystnych dla rodziców i dzieci oraz promowanie ustawodawstwa i przepisów, których skutki będą korzystne dla rodziców i dzieci; 4. pomoc prawna rodzicom, których prawa są naruszane oraz ochrona praw rodzin; 5. dobroczynność na rzecz rodzin; 6. pomoc rodzinom z osobami niepełnosprawnymi, rehabilitacja zawodowa i społeczna osób wychowujących dzieci, dotkniętych inwalidztwem, a także osób wychowujących niepełnosprawne dzieci; 7. działalność oświatowa, w tym również polegająca na kształceniu studentów i kulturalna na rzecz upowszechniania idei propagowanych przez fundację; 8. działanie na rzecz rozwoju świadomości obywatelskiej; 9. prowadzenie i wspieranie działalności badawczej i naukowej w zakresie tematów będących przedmiotem działania fundacji; 10. pomoc rodzinom w trudnej sytuacji finansowej między innymi poprzez promocję zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy; działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości; 11. działania na rzecz ochrony zdrowia rodzin i pomocy społecznej; 12. działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; 13. organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży; 14. działalność na rzecz upowszechniania kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, w zakresie celów propagowanych przez fundację; 15. pomoc rodzinom zagrożonym dysfunkcjami; działalność na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym; 16. upowszechnianie ochrony wolności oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji; 17. pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą; 18. upowszechnianie i ochrona praw konsumentów. Cd. w statucie.

⁹⁶ KRS nr 504297.

⁹⁷ KRS nr 638465.

- Fundacja Rzecznik Praw Dzieci⁹⁸,
- Temida – Rzecznik Praw Zwierząt⁹⁹.

Z przeprowadzonych badań można wyciągnąć następujące wnioski.

Prawie 13% fundacji wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego występuje w obrocie prawnym pod nazwą, z której nie wynika, w jakiej formie organizacyjno-prawnej funkcjonują. Praktyka ta nie jest wynikiem obchodzenia prawa przez fundatorów, osoby ustalające statut fundacji lub nieprawidłowego funkcjonowania sądu rejestrowego, lecz powodowana jest tym, że ustawa o fundacjach nie wymaga, aby w nazwie występowało określenie „fundacja”. Taka praktyka powoduje, że kontrahent fundacji może zostać wprowadzony w błąd co do tego, z jakim podmiotem prawnym prowadzi negocjacje, dokonuje czynności prawnych itp. Szczególne niebezpieczeństwo wprowadzenia w błąd i dokonania niekorzystnych rozporządzeń majątkowych występuje wówczas, gdy nazwa fundacji zawiera elementy sugerujące, że mamy do czynienia z innym podmiotem. Tak jest np. gdy w nazwie fundacji zawiera się określenie „Instytut”, co może sugerować, że jest to instytucja o charakterze naukowo-badawczym, dydaktycznym lub placówka naukowa.

Ryzyko wprowadzenia w błąd jest mniejsze w wypadku fundacji prowadzących działalność gospodarczą, które – jako przedsiębiorcy – działają pod firmą (art. 43⁻² § 1 k.c.) i obowiązane są określić w niej formę osoby prawnej (art. 43⁻⁵ § 2 *in principio* k.c.). Takie fundacje muszą zatem w swej firmie użyć określenia „fundacja”.

Użycie w nazwie fundacji określenia „Rzecznik Praw” może wprowadzać w błąd osoby trzecie i sugerować, że jest to podmiot będący konstytucyjnym lub ustawowym organem władzy państwowej, tak jak np. Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Praw Pasażera Kolei.

Niepokojącym zjawiskiem, mającym istotne znaczenie dla bezpieczeństwa obrotu, jest też występowanie w obrocie prawnym kilku fundacji pod taką samą nazwą. Postulować w tym zakresie należy wprowadzenie przepisu nakładającego na osobę ustalającą statut fundacji (art. 5 u.f.) obowiązek określenia jej nazwy w sposób odróżniający od nazw fundacji wpisanych do rejestru. Spełnienie obecnie tego obowiązku – wobec prowadzenia rejestru w formie elektronicznej i jego powszechnej dostępności w internecie – nie nastręcza trudności.

Należy zwrócić uwagę, że nie ma przepisu nakładającego na sąd rejestrowy obowiązku czuwania, aby nie dochodziło do kolizji nazw fundacji, a zatem zbieżność nazwy rejestrowanej fundacji z nazwą już istniejącej nie może być podstawą odmowy wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Mogą zatem istnieć fundacje o zbieżnej lub nawet tożsamej nazwie, nawet posiadające taką samą siedzibę. Taki stan prawny nie zapewnia bezpieczeństwa obrotu.

⁹⁸ KRS nr 661251.

⁹⁹ KRS nr 630618.

Inaczej jest w wypadku fundacji zamierzających uzyskać wpis do rejestru przedsiębiorców. Rozpoznając wniosek o wpis takiej fundacji do Krajowego Rejestru Sądowego, sąd rejestrowy obowiązany jest – zgodnie z art. 43² k.c. w zw. z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁰⁰ – badać, czy firma fundacji odróżnia się dostatecznie od firm innych przedsiębiorców prowadzących działalność na tym samym rynku oraz czy nie wprowadza w błąd, w szczególności co do osoby przedsiębiorcy, przedmiotu działalności przedsiębiorcy, miejsca działalności, źródeł zaopatrzenia.

2. Siedziba fundacji

Na podstawie danych uzyskanych z Krajowego Rejestru Sądowego badaniu poddano rozmieszczenie fundacji w poszczególnych województwach. Zbadano zależności między liczbą fundacji a liczbą ludności danego województwa, współczynnikiem jego urbanizacji i PKB w złotych na jednego mieszkańca. Wyniki badań przedstawiono w poniższej tabeli.

Województwo	Ludność w 2016 r. ¹⁰¹	Współczynnik urbanizacji (2016)	PKB w zł na 1 mieszkańca (2016) ¹⁰²	Liczba fundacji	Procent wszystkich fundacji
mazowieckie	5 349 114	64,3%	71 659	6641	29,63%
śląskie	4 570 849	77,1%	46 499	1778	7,93%
wielkopolskie	3 475 323	54,9%	47 992	1704	7,60%
małopolskie	3 372 618	48,5%	39 834	2118	9,45%
dolnośląskie	2 904 198	69,1%	50 031	2217	9,89%
łódzkie	2 493 603	63,1%	41 839	1208	5,39%
pomorskie	2 307 710	64,4%	42 558	1487	6,63%
lubelskie	2 139 726	46,4%	31 170	946	4,22%
podkarpackie	2 127 657	41,3%	31 642	503	2,24%
kujawsko-pomorskie	2 086 210	59,6%	36 379	768	3,42%
zachodniopomorskie	1 710 482	68,6%	37 461	850	3,79%
warmińsko-mazurskie	1 439 675	59,1%	31 955	545	2,73%
świętokrzyskie	1 257 179	44,6%	32 640	344	1,53%
podlaskie	1 188 800	60,6%	32 350	554	2,47%
lubuskie	1 018 084	65,0%	37 635	447	1,99%
opolskie	996 011	51,9%	36 299	296	1,32%

¹⁰⁰ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 986 ze zm.

¹⁰¹ Główny Urząd Statystyczny/Obszary tematyczne/Ludność/Ludność / Struktura ludności, stat.gov.pl (dostęp: 27.11.2017 r.).

¹⁰² Rocznik Statystyczny Województw 2016, Warszawa 2017, s. 89 (dostęp: 9.01.2017 r.).

Z przeprowadzonych badań wynika, że najwięcej fundacji ma siedzibę w województwach o najwyższym wskaźniku PKB na jednego mieszkańca. Nie ma istotnego znaczenia dla rozmieszczenia fundacji współczynnik urbanizacji województwa.

Zbadano również, ile fundacji obrało za siedzibę miasto wojewódzkie.

Województwo	Liczba fundacji w województwie	Miasto wojewódzkie	Liczba fundacji w mieście wojewódzkim	Procent fundacji w mieście wojewódzkim	Procent fundacji w pozostałych miejscowościach województwa
dolnośląskie	2217	Wrocław	1222	55,11%	44,89%
kujawsko-pomorskie	768	Bydgoszcz ¹⁰³ / Toruń ¹⁰⁴	503 (229/274)	65,49% (29,81 / 35,67)	34,51%
lubelskie	946	Lublin	536	56,65%	43,35%
lubuskie	447	Gorzów Wielkopolski ¹⁰⁵ / Zielona Góra ¹⁰⁶	226 (74/152)	50,55% (16,55/34,00)	49,45%
łódzkie	1208	Łódź	814	67,38%	32,62%
małopolskie	2118	Kraków	1381	65,20%	34,80%
mazowieckie	6641	Warszawa	5313	80,00%	20%
opolskie	296	Opole	150	50,67%	49,33%
podkarpackie	503	Rzeszów	154	30,61%	69,39%
podlaskie	554	Białystok	313	56,49%	43,51%
pomorskie	1487	Gdańsk	604	40,61%	59,39%
śląskie	1778	Katowice	350	19,68%	80,32%
świętokrzyskie	344	Kielce	143	41,56%	58,44%
warmińsko-mazurskie	545	Olsztyn	203	37,24%	62,76%
wielkopolskie	1704	Poznań	936	54,92%	45,08%
zachodniopomorskie	850	Szczecin	488	57,41%	42,59%

Wniosek: średnio połowa fundacji mających siedzibę w danym województwie umieściła siedzibę w mieście wojewódzkim. Wyjątek stanowią Warszawa (80%) i Kraków (65%), a najmniej fundacji ma siedzibę w Katowicach (19%).

¹⁰³ Siedziba wojewody.

¹⁰⁴ Siedziba sejmiku wojewódzkiego i urzędu marszałkowskiego.

¹⁰⁵ Siedziba wojewody.

¹⁰⁶ Siedziba sejmiku wojewódzkiego i urzędu marszałkowskiego.

3. Przedmiot działalności

3.1. Przedmiot działalności wszystkich badanych fundacji

Najwięcej, bo prawie połowa badanych, fundacji jako przedmiot działalności wskazała opiekę, pomoc społeczną i socjalną, czyli szeroko rozumianą działalność charytatywną. Działalność ta zwykle połączona jest działalnością w zakresie ochrony zdrowia, którą wskazała ponad 1/3 fundacji. Ponad 1/4 badanych fundacji jako przedmiot działalności wskazała edukację, oświatę i wychowanie, a ponad 1/5 kulturę i sztukę.

Przedmiot działalności	Liczba fundacji	Procent badanych fundacji
opieka, pomoc społeczna i socjalna	108	47,57%
ochrona zdrowia	71	31,27%
edukacja, oświata i wychowanie	59	25,99%
kultura i sztuka	49	21,58%
ochrona środowiska, ekologia, ochrona zwierząt	34	14,97%
sport, turystyka, rekreacja	25	11,01%
badania naukowe, działalność naukowo-badawcza	19	8,37%
prawo i jego ochrona, prawa człowieka	17	7,48%
działalność międzynarodowa	15	6,60%
religia	14	6,16%
rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym	12	5,28%
wsparcie dla organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich	11	4,84%
rozwój gospodarki	8	3,52%
opieka nad zabytkami	5	2,20%
rynek pracy, aktywizacja zawodowa	5	2,20%
sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe	2	0,88%
inne ¹⁰⁷	5	2,20%

3.2. Przedmiot działalności badanych fundacji będących organizacjami pożytku publicznego

Ponad połowa badanych fundacji będących organizacjami pożytku publicznego jako przedmiot działalności wskazała opiekę, pomoc społeczną i socjalną, ponad 1/3 fundacji zadeklarowało działalność w zakresie ochrony zdrowia, a ponad 1/5 w zakresie edukacji, oświaty i wychowania.

¹⁰⁷ Badane fundacje wskazały, że przedmiotem działalności jest budowa cyfrowego państwa, inspirowanie ruchu harcerskiego w Polsce i za granicą, promocja przedsiębiorczości, propagowanie zagadnień morskich i rozwoju żeglarsstwa wśród dzieci i młodzieży, wspieranie mniejszości niemieckiej w Polsce.

Przedmiot działalności	Liczba fundacji	Procent badanych fundacji
opieka, pomoc społeczna i socjalna	89	56,68%
ochrona zdrowia	57	36,30%
edukacja, oświata i wychowanie	37	23,56%
kultura i sztuka	26	16,56%
ochrona środowiska, ekologia, ochrona zwierząt	21	13,37%
badania naukowe, działalność naukowo-badawcza	14	8,91%
sport, turystyka, rekreacja	13	8,28%
religia	10	6,36%
prawo i jego ochrona, prawa człowieka	9	5,73%
działalność międzynarodowa	8	5,09%
wsparcie dla organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich	7	4,45%
rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym	6	3,82%
rozwój gospodarki	3	1,91%
opieka nad zabytkami	3	1,91%
rynek pracy, aktywizacja zawodowa	3	1,91%
sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe	0	0%

3.3. Przedmiot działalności badanych fundacji niebędących organizacjami pożytku publicznego

Nieco inaczej przedstawia się przedmiot działalności badanych fundacji niebędących organizacjami pożytku publicznego. Najwięcej fundacji deklaruje jako działalność w zakresie kultury i sztuki, następnie edukacji, oświaty i wychowania. Opieka, pomoc społeczna i socjalna są przedmiotem działalności 27% fundacji niebędących o.p.p., podczas gdy w wypadku fundacji będących o.p.p. stanowi ponad 56%. Należy też zwrócić uwagę, że sport, turystyka, rekreacja są przedmiotem działania 17% fundacji niebędących o.p.p., podczas gdy jedynie 8% fundacji będących o.p.p. wskazuje na ten rodzaj działalności.

Przedmiot działalności	Liczba fundacji	Procent badanych fundacji
kultura i sztuka	23	32,85%
edukacja, oświata i wychowanie	22	31,42%
opieka, pomoc społeczna i socjalna	19	27,14%
ochrona zdrowia	14	20%
ochrona środowiska, ekologia, ochrona zwierząt	13	18,57%
sport, turystyka, rekreacja	12	17,14%
prawo i jego ochrona, prawa człowieka	8	11,42%
działalność międzynarodowa	7	10%
rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym	6	8,57%
badania naukowe, działalność naukowa-badawcza	5	7,14%
rozwój gospodarki	5	7,14%
religia	4	5,71%
wsparcie dla organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich	4	5,71%
opieka nad zabytkami	2	2,85%
rynek pracy, aktywizacja zawodowa	2	2,85%
sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe	2	2,85%
inne ¹⁰⁸	5	7,14%

3.4. Sfery działalności pożytku publicznego

Zgodnie z art. 3 ust. 1 u.d.p.p. działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Z tego przepisu wynika, że fundacje będące o.p.p. prowadzą działalność w sferze zadań publicznych. Zakres zadań, które obejmuje sfera zadań publicznych, określono w art. 4 ust. 1 u.d.p.p.

Informacje na temat sfery działalności uzyskano z dwóch źródeł. Skorzystano z danych zawartych w bazie organizacji pożytku publicznego prowadzonej przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej¹⁰⁹ oraz z danych zwartych w badanych sprawozdaniach.

Dane zawarte w bazie prowadzonej przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej obejmują wszystkie fundacje będące o.p.p. Działalność wszystkich fundacji w sferze pożytku publicznego przedstawiono poniżej. Przedstawienie danych należy poprzedzić uwagą, że większość fundacji prowadzi działalność co najmniej w dwóch sferach, dlatego też sporządzając sprawozdania, dokonuje wielokrotnego wyboru; powoduje to, że suma danych przewyższa liczbę wszystkich fundacji, a wykaz procentowy 100%.

¹⁰⁸ Badane fundacje wskazały, że przedmiotem działalności jest budowa cyfrowego państwa, inspirowanie ruchu harcerskiego w Polsce i za granicą, promocja przedsiębiorczości, propagowanie zagadnień morskich i rozwoju żeglarstwa wśród dzieci i młodzieży, wspieranie mniejszości niemieckiej w Polsce.

¹⁰⁹ <http://sprawozdaniaopp.mpips.gov.pl/Search> (dostęp: 11.06.2019 r.).

Sfera pożytku publicznego	Liczba fundacji	Procent
Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób (art. 4 ust. 1 pkt 1 u.d.p.p.)	704	31,71%
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych (art. 4 ust. 1 pkt 7 u.d.p.p.)	486	21,89%
Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie (art. 4 ust. 1 pkt 14 u.d.p.p.)	469	21,12%
Ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (art. 4 ust. 1 pkt 6 u.d.p.p.)	392	17,65%
Działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży (art. 4 ust. 1 pkt 15 u.d.p.p.)	326	14,68%
Działalność charytatywna (art. 4 ust. 1 pkt 3 u.d.p.p.)	305	13,73%
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4 ust. 1 pkt 16 u.d.p.p.)	304	13,69%
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (art. 4 ust. 1 pkt 17 u.d.p.p.)	265	11,93%
Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego (art. 4 ust. 1 pkt 18 u.d.p.p.)	171	7,70%
Działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (art. 4 ust. 1 pkt 2 u.d.p.p.)	116	5,22%
Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym (art. 4 ust. 1 pkt 32 u.d.p.p.)	110	4,95%
Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych (art. 4 ust. 1 pkt 13 u.d.p.p.)	104	4,68%
Promocja i organizacja wolontariatu (art. 4 ust. 1 pkt 27 u.d.p.p.)	99	4,45%
Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej (art. 4 ust. 1 pkt 4 u.d.p.p.)	85	3,82%
Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów (art. 4 ust. 1 pkt 33 u.d.p.p.)	82	3,69%
Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym (art. 4 ust. 1 pkt 10 u.d.p.p.)	75	3,37%
Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka (art. 4 ust. 1 pkt 31 u.d.p.p.)	62	2,79%
Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami (art. 4 ust. 1 pkt 26 u.d.p.p.)	58	2,61%
Turystyka i krajoznawstwo (art. 4 ust. 1 pkt 19 u.d.p.p.)	57	2,56%
Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej (art. 4 ust. 1 pkt 1a u.d.p.p.)	43	1,93%
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości (art. 4 ust. 1 pkt 11 u.d.p.p.)	42	1,89%
Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji (art. 4 ust. 1 pkt 22 u.d.p.p.)	41	1,84%
Ratownictwo i ochrona ludności (art. 4 ust. 1 pkt 23 u.d.p.p.)	26	1,17%
Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa (art. 4 ust. 1 pkt 1b u.d.p.p.)	24	1,08%
Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy (art. 4 ust. 1 pkt 8 u.d.p.p.)	22	0,99%
Porządek i bezpieczeństwo publiczne (art. 4 ust. 1 pkt 20 u.d.p.p.)	15	0,67%
Działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn (art. 4 ust. 1 pkt 9 u.d.p.p.)	15	0,67%
Działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego (art. 4 ust. 1 pkt 5 u.d.p.p.)	14	0,63%

Sfera pożytku publicznego	Liczba fundacji	Procent
Działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej (art. 4 ust. 1 pkt 12 u.d.p.p.)	12	0,54%
Działalność na rzecz integracji cudzoziemców (art. 4 ust. 1 pkt 5a u.d.p.p.)	11	0,49%
Pomoc Polonii i Polakom za granicą (art. 4 ust. 1 pkt 28 u.d.p.p.)	9	0,40%
Pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą (art. 4 ust. 1 pkt 24 u.d.p.p.)	9	0,40%
Działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych (art. 4 ust. 1 pkt 29 u.d.p.p.)	9	0,40%
Promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą (art. 4 ust. 1 pkt 30 u.d.p.p.)	6	0,27%
Upowszechnianie i ochrona praw konsumentów (art. 4 ust. 1 pkt 25 u.d.p.p.)	5	0,22%
Udzielanie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (art. 4 ust. 1 pkt 22a u.d.p.p.)	5	0,22%
Obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych (art. 4 ust. 1 pkt 21 u.d.p.p.)	3	0,13%
Działalność na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz.U. poz. 1203)	2	0,09%
Rewitalizacja (art. 4 ust. 1 pkt 32a u.d.p.p.)	1	0,04%

W sprawozdaniach badanych fundacji sferę prowadzonej działalności pożytku publicznego określono następująco:

Działalność w sferze pożytku publicznego	nieodpłatna		odpłatna	
	Liczba fundacji	Procent	Liczba fundacji	Procent
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych (art. 4 ust. 1 pkt 7 u.d.p.p.)	29	18,47%	8	5,09%
Ochrona i promocja zdrowia, w tym działalność lecznicza w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (art. 4 ust. 1 pkt 6 u.d.p.p.)	27	17,19%	3	1,91%
Działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży (art. 4 ust. 1 pkt 15 u.d.p.p.)	25	15,92%	4	2,54%
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4 ust. 1 pkt 16 u.d.p.p.)	25	15,92%	7	4,45%
Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie (art. 4 ust. 1 pkt 14 u.d.p.p.)	22	14,01%	8	5,09%
Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób (art. 4 ust. 1 pkt 1 u.d.p.p.)	21	13,37%	1	0,63%
Działalność charytatywna (art. 4 ust. 1 pkt 3 u.d.p.p.)	17	10,82%	2	1,27%
Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego (art. 4 ust. 1 pkt 18 u.d.p.p.)	13	8,28%	2	1,27%
Działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (art. 4 ust. 1 pkt 2 u.d.p.p.)	9	5,73%	1	0,63%
Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym (art. 4 ust. 1 pkt 10 u.d.p.p.)	6	3,82%	2	1,27%
Działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka (art. 4 ust. 1 pkt 31 u.d.p.p.)	6	3,82%	1	0,63%
Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (art. 4 ust. 1 pkt 17 u.d.p.p.)	4	2,54%	2	1,27%
Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym (art. 4 ust. 1 pkt 32 u.d.p.p.)	4	2,54%	1	0,63%

Działalność w sferze pożytku publicznego	nieodpłatna		odpłatna	
	Liczba fundacji	Procent	Liczba fundacji	Procent
Działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów (art. 4 ust. 1 pkt 33 u.d.p.p.)	4	2,54%	3	1,91%
Promocja i organizacja wolontariatu (art. 4 ust. 1 pkt 27 u.d.p.p.)	4	2,54%	0	0%
Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych (art. 4 ust. 1 pkt 13 u.d.p.p.)	3	1,91%	0	0%
Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji (art. 4 ust. 1 pkt 22 u.d.p.p.)	3	1,91%	0	0%
Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej (art. 4 ust. 1 pkt 4 u.d.p.p.)	2	1,27%	2	1,27%
Działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami (art. 4 ust. 1 pkt 26 u.d.p.p.)	2	1,27%	2	1,27%
Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej (art. 4 ust. 1 pkt 1a u.d.p.p.)	2	1,27%	0	0%
Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększanie świadomości prawnej społeczeństwa (art. 4 ust. 1 pkt 1b u.d.p.p.)	2	1,27%	0	0%
Działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego (art. 4 ust. 1 pkt 5 u.d.p.p.)	2	1,27%	1	0,63%
Turystyka i krajoznawstwo (art. 4 ust. 1 pkt 19 u.d.p.p.)	1	0,63%	1	0,63%
Działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości (art. 4 ust. 1 pkt 11 u.d.p.p.)	1	0,63%	0	0%
Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy (art. 4 ust. 1 pkt 8 u.d.p.p.)	1	0,63%	0	0%
Działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn (art. 4 ust. 1 pkt 9 u.d.p.p.)	1	0,63%	0	0%
Działalność na rzecz integracji cudzoziemców (art. 4 ust. 1 pkt 5a u.d.p.p.)	1	0,63%	0	0%
Pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą (art. 4 ust. 1 pkt 24 u.d.p.p.)	1	0,63%	0	0%
Działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych (art. 4 ust. 1 pkt 29 u.d.p.p.)	1	0,63%	0	0%
Ratownictwo i ochrona ludności (art. 4 ust. 1 pkt 23 u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Porządek i bezpieczeństwo publiczne (art. 4 ust. 1 pkt 20 u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej (art. 4 ust. 1 pkt 12 u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Pomoc Polonii i Polakom za granicą (art. 4 ust. 1 pkt 28 u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą (art. 4 ust. 1 pkt 30 u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Upowszechnianie i ochrona praw konsumentów (art. 4 ust. 1 pkt 25 u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Udzielanie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (art. 4 ust. 1 pkt 22a u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych (art. 4 ust. 1 pkt 21 u.d.p.p.)	0	0%	0	0%
Działalność na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz.U. poz. 1203)	0	0%	0	0%
Rewitalizacja (art. 4 ust. 1 pkt 32a u.d.p.p.)	0	0%	0	0%

Spośród badanych fundacji będących o.p.p. nieodpłatną działalność pożytku publicznego prowadziły 142 fundacje, czyli 90,44%, a działalność odpłatną 31 fundacji, czyli 19,74%. Działalność nieodpłatną i jednocześnie odpłatną prowadziło 27 fundacji, czyli 17,19% fundacji, a wyłącznie działalność odpłatną trzy, czyli 1,91%.

3.5. Odbiorcy działań fundacji

Sprawozdania składane przez fundacje będące o.p.p. zawierają wskazanie liczby odbiorców fundacji (destynatariuszy). Z danych podanych przez fundacje wynika, że średnio z fundacji korzysta 9720 osób fizycznych i 30 osób prawnych.

Najwięcej, bo prawie 40% fundacji, ma od 100 do 1000 destynatariuszy będących osobami fizycznymi, ok. 20% fundacji ma od 20 do 100 odbiorców i również 20% fundacji ma od 1000 do 10 000 odbiorców. Szczegółowe zestawienie danych zawiera poniższa tabela.

Liczba destynatariuszy będących osobami fizycznymi	Procent fundacji
do 20	6,01%
21-100	19,55%
101-1000	39,84%
1001-10 000	21,82%
10 001-100 000	9,02%
powyżej 100 000	3,76%

Nieco inaczej kształtuje się liczba destynatariuszy będących osobami prawnymi. Ponad 43% fundacji wskazało, że nie kieruje swojej działalności do takich osób, w 1/3 fundacji destynatariuszami jest do 10 osób prawnych, a w 1/5 fundacji – 11 do 100 osób prawnych. Szczegółowe zestawienie danych zawiera poniższa tabela.

Liczba destynatariuszy, będących osobami prawnymi	Procent fundacji
0	43,18%
do 10	29,55%
11-100	19,69%
powyżej 100	7,58%

W sprawozdaniu fundacji będącej o.p.p.¹¹⁰ wpisywane są też dane dotyczące innych niż osoby fizyczne i prawne odbiorców działań fundacji. Przykładem wśród badanych fundacji jest Fundacja Na Rzecz Zwierząt „Przytul Psa”¹¹¹, która działa wyłącznie na rzecz zwierząt,

¹¹⁰ Dane te wpisuje się rubryki II.2.1. i II.2.2. rocznego sprawozdania merytorycznego z działalności o.p.p.

¹¹¹ KRS nr 319418.

oraz „Fundacja Na Rzecz Ochrony Zwierząt im. Tadeusza Mateckiego”¹¹², która określiła, że udzieliła pomocy ok. 50 zwierzętom oraz w ramach programu wykastrowała ok. 100 zwierząt; jako odbiorców działań tej fundacji wskazano też 100 osób fizycznych.

4. Zarząd

4.1. Uwagi ogólne

Zarząd jest jedynym obligatoryjnym organem fundacji. Zgodnie z art. 5 ust. 1 u.f. statut powinien określać skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Kompetencje zarządu określono w art. 10 u.f., zgodnie z którym zarząd fundacji kieruje jej działalnością oraz reprezentuje fundację na zewnątrz.

4.2. Liczba członków zarządu

Odnosnie do liczby członków zarządu w doktrynie przeważa pogląd¹¹³, że zarząd fundacji jest organem kolegialnym. Podnosi się, że stwarza to większą gwarancję realizacji celów fundacji oraz ogranicza możliwe nadużycia. Za kolegialnym zarządem fundacji odpowiedział się też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 grudnia 1992 r., I CRN 182/92¹¹⁴. Zdaniem Sądu w art. 13 u.f. mowa jest o uchwałach zarządu, a nazwa „uchwała” oznacza w języku polskim *to, co zostało uchwalone, wyraz woli kompetentnego organu kolegialnego*, czyli to, co pochodzi od organu kolegialnego. Na potrzebę kolegialnego charakteru zarządu jako organu osoby prawnej może wskazywać również wykładnię funkcjonalną, skoro szerokiemu z reguły zakresowi obowiązków tego organu, na ogół nie jest w stanie podołać jedna osoba. Stanowisko to zaaprobował glosator¹¹⁵.

Przeciwnicy tego poglądu podnoszą, że zarząd fundacji, podobnie jak zarządy innych osób prawnych, nie musi być kolegialny. Wskazują, że w odniesieniu do spółek wyraźnie dopuszcza się istnienie zarządów jednoosobowych, podejmowane uchwały nie muszą wcale pochodzić od

¹¹² KRS nr 381084.

¹¹³ H. Cioch, *Organy i organizacja fundacji w aspekcie prawnoporównawczym*, „Nowe Prawo” 1988 nr 5–6, s. 66; J. Strzępka, [w:] J. Strzępka, B. Sagan, *Prawo o fundacjach. Komentarz*, Katowice 1992, s. 66; J. Blicharz, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wrocław 2002, s. 33, 40; J. Bról, *Fundacje (po zmianach ustawodawczych)*, Bydgoszcz 1992, s. 26; B. Niemirka, *Statut fundacji*, Warszawa 1988, s. 60, 71–72; D. Bugajna-Sporczyk, I. Janson, *Zakładamy fundację. Praktyczny komentarz do ustawy o fundacjach*, Warszawa 1994, s. 49, 199; P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje...*, s. 439.

¹¹⁴ OSNC 1993, nr 7–8, poz. 139.

¹¹⁵ H. Cioch, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1992 r., I CRN 182/92*, „Rejent” 1994, nr 10, s. 111–118.

organów kolegialnych, a jednoosobowe oświadczenie woli może mieć także postać uchwały¹¹⁶. Zasygnalizować trzeba też pogląd autora, który krytykuje pogląd o kolegialności zarządu, ale równocześnie za wskazane uznaje powoływanie zarządu kolegialnego, bo szerokiemu z reguły zakresowi obowiązków tego organu na ogół nie jest w stanie podołać jedna osoba¹¹⁷.

Liczba członków zarządu w badanych fundacjach kształtowała się od jednej do 19 osób¹¹⁸. Kwestionowany w doktrynie jednoosobowy zarząd funkcjonuje w ponad 21% badanych fundacji. Średnio we wszystkich badanych fundacjach w skład zarządu wchodziło 2,52 osoby, a w fundacjach będących o.p.p. 2,84 osoby.

Liczba członków zarządu	Procent badanych fundacji
1 osoba	20,26%
2 osoby	25,55%
3 osoby	36,58%
4 osoby	8,81%
5 osób	7,04%
6 osób i więcej	1,76%

Nie znajduje też przełożenia na praktykę przedstawiony wyżej pogląd, że szerokiemu zakresowi obowiązków członków zarządu nie jest w stanie podołać nieliczny zarząd. W badanych fundacjach o przychodach powyżej 1 000 000 zł, a więc prowadzących szeroką działalność, średnia liczba członków zarządu wynosiła 2,71 osoby. Również w fundacjach o największych przychodach w skład zarządu nie wchodzi wiele osób. Jednoosobowy zarząd występował w fundacji o przychodzie 184 325 694 zł¹¹⁹, zarząd trzyosobowy w fundacji o przychodzie 88 631 668 zł¹²⁰, a zarząd czteroosobowy w fundacji o przychodzie 90 055 491 zł¹²¹.

4.3. Sposób składania oświadczeń woli w imieniu fundacji

Sposób składania oświadczeń woli w imieniu fundacji pozostawał poza zakresem pytań przeprowadzonej ankiety, jednak na podstawie danych uzyskanych z Krajowego Rejestru Sądowego można wyciągnąć następujące wnioski w tym zakresie.

¹¹⁶ A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 35; A. Kidyba, [w:] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach...*, s. 75–76; L. Stecki, *Fundacja*, t. 1, s. 230.

¹¹⁷ H. Izdebski, *Fundacje i stowarzyszenia*, Krasnoblód 2004, s. 54.

¹¹⁸ Fundacja Rzemiosła Szczecińskiego Na Rzecz Uczniów Rzemiosła im. Edwarda Wódkiewicza Przewodniczącego Rady Izby Rzemieślniczej w Szczecinie, KRS nr 20944.

¹¹⁹ Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”, KRS nr 37904. Zarząd jednoosobowy wskazano w sprawozdaniu z działalności fundacji, które było przedmiotem badania. Obecnie, jak wynika z Krajowego Rejestru Sądowego, w fundacji występuje zarząd dwuosobowy.

¹²⁰ Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, KRS nr 30897.

¹²¹ Krajowa Fundacja Medyczna, KRS nr 168096.

Najczęściej w statucie określa się, że do składania oświadczeń woli w imieniu fundacji wymagane jest złożenie oświadczenia woli przez dwie osoby. W poszczególnych statutach przyjęto różne rozwiązania np., że

- do składania oświadczeń woli w imieniu i na rzecz fundacji wymagane jest współdziałanie dwóch członków zarządu, w tym prezesa zarządu lub wiceprezesa zarządu¹²²,
- do składania oświadczeń woli w imieniu fundacji wymagane jest współdziałanie dwóch członków zarządu¹²³,
- oświadczenie woli w imieniu fundacji składają wspólnie obaj etatowi członkowie zarządzający¹²⁴.

Często sposób reprezentacji uzależniony jest od rodzaju czynności, jakie mają być dokonane. W poszczególnych statutach przyjmuje się np., że:

- oświadczenia woli w imieniu fundacji składają dwaj członkowie zarządu, działający łącznie; oświadczenia woli w imieniu fundacji w zakresie zwykłego zarządu może składać jeden upoważniony członek zarządu lub pełnomocnik powołany przez zarząd¹²⁵,
- oświadczenie woli w imieniu fundacji składają dwaj członkowie zarządu, w tym prezes; oświadczenie woli w zakresie zwykłego zarządu może składać jedna osoba upoważniona do tego przez zarząd¹²⁶,
- oświadczenia woli w imieniu fundacji składa jeden członek zarządu, z uwzględnieniem zdania drugiego. W sprawach majątkowych dotyczących rozporządzenia lub zaciągnięcia zobowiązania na kwotę większą niż 5000 zł oświadczenia woli w imieniu fundacji składa prezes zarządu oraz członek zarządu, działający łącznie¹²⁷,
- w imieniu zarządu działa prezes, a w przypadku jego nieobecności zastępca lub inny członek zarządu, w kolejności ustalonej przez radę fundacji. Jeżeli czynności prawne dokonywane w imieniu fundacji obejmują rozporządzenie prawem, którego wartość przekracza 500 000 zł, do skuteczności oświadczenia woli wymagane jest współdziałanie dwóch członków zarządu. Przez członków zarządu rozumie się w tym przypadku zarówno członków zarządu nieposiadających funkcji w zarządzie, jak i przewodniczącego zarządu oraz jego zastępców¹²⁸.

¹²² Fundacja „Krzyż Dziecka”, KRS nr 330249, mająca zarząd trzyosobowy. Fundacja Rzemiosła Szczecińskiego Na Rzecz Uczniów Rzemiosła im. Edwarda Wódkiewicza Przewodniczącego Rady Izby Rzemieślniczej w Szczecinie, KRS nr 20944. W skład zarządu fundacji wchodzi 19 osób.

¹²³ Fundacja Rozwoju Urologii Kościerskiej, KRS nr 356567. W skład czteroosobowego zarządu wchodzi prezes, członek, sekretarz, skarbnik. Fundacja Pomocy Na Rzecz Żołnierzy Armii Krajowej im. Gen. Bryg. Leopolda Okulickiego ps „Niedźwiadek”, KRS nr 32235, mająca zarząd trzyosobowy.

¹²⁴ Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, KRS nr 97168. Zarząd sześciuosobowy, w skład którego wchodzi dwaj współprzewodniczący zarządu, dwaj etatowi członkowie zarządzający oraz dwaj członkowie zarządu.

¹²⁵ Fundacja Polskich Niewidomych i Słabowidzących „Trakt”, KRS nr 230693, mająca zarząd trzyosobowy.

¹²⁶ Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych, KRS nr 14546, mająca trzyosobowy zarząd.

¹²⁷ Fundacja Normalne Miasto „Fenomen”, KRS nr 327680, zarząd pięciosobowy.

¹²⁸ Fundacja „Światło – Życie”, KRS nr 71891, zarząd pięciosobowy: prezes, wiceprezes i trzech członków.

W wielu statutach przewidziano jednoosobową reprezentację. Poszczególne postanowienia statutów formułowane są następująco:

- oświadczenia woli w imieniu fundacji składa prezes jednoosobowo¹²⁹;
- oświadczenia woli w imieniu fundacji składa prezes zarządu samodzielnie w przypadku zarządu jednoosobowego, zaś w razie powołania zarządu wieloosobowego dwaj członkowie zarządu działający łącznie¹³⁰;
- jeżeli zarząd jest jednoosobowy, oświadczenia woli w imieniu fundacji składa członek zarządu samodzielnie; jeżeli zarząd składa się z więcej niż z jednej osoby, oświadczenia woli w imieniu fundacji składa samodzielnie prezes zarządu lub wiceprezes zarządu fundacji, a pozostali członkowie zarządu fundacji tylko łącznie z prezesem lub wiceprezesem zarządu fundacji¹³¹;
- oświadczenia woli w imieniu fundacji, w przypadku gdy członków zarządu jest więcej niż jeden, składają dwaj członkowie zarządu działający łącznie; w przypadku zarządu jednoosobowego oświadczenia woli w imieniu fundacji składane są jednoosobowo¹³²;
- oświadczenie woli w imieniu fundacji składa jednoosobowo prezes zarządu lub – w razie nieobecności prezesa zarządu trwającej dłużej niż dwa tygodnie – wiceprezes zarządu¹³³;
- oświadczenia woli w imieniu fundacji we wszystkich sprawach z wyjątkiem majątkowych, może składać każdy członek zarządu samodzielnie; w sprawach majątkowych oświadczenia woli w imieniu fundacji może składać jednoosobowo prezes zarządu¹³⁴;
- w razie zarządu jednoosobowego prezes zarządu reprezentuje fundację samodzielnie. Jeżeli zarząd jest wieloosobowy, prawo do reprezentowania fundacji posiada każdy członek zarządu samodzielnie¹³⁵;
- do składania oświadczeń woli w imieniu fundacji uprawniony jest prezes zarządu samodzielnie lub dwóch członków zarządu działających wspólnie¹³⁶;
- jeżeli zarząd jest wieloosobowy, do składania oświadczeń woli w imieniu fundacji wymagane jest współdziałanie dwóch członków zarządu albo jednego członka zarządu łącznie z prokurentem; w przypadku zarządu jednoosobowego oświadczenia woli w imieniu fundacji składa prezes zarządu¹³⁷.

¹²⁹ Fundacja Scena Współczesna, KRS nr 37243, zarząd dwuosobowy: prezes, wiceprezes.

¹³⁰ Fundacja Tezeusz, KRS nr 315831, zarząd jednoosobowy.

¹³¹ Fundacja DKMS, KRS nr 318602, zarząd dwuosobowy.

¹³² Nie Biorę, Chcę Normalnie Zarabiać, KRS nr 285208, zarząd trzyosobowy: prezes oraz dwóch wiceprezesów.

¹³³ Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”, KRS nr 37904, zarząd dwuosobowy: prezes, wiceprezes.

¹³⁴ Fundacja Ogród Serca, KRS nr 319975, zarząd dwuosobowy: prezes i członek zarządu.

¹³⁵ Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej, KRS nr 239622, zarząd dwuosobowy.

¹³⁶ Fundacja Bookarest, KRS nr 338761, zarząd jednoosobowy.

¹³⁷ Fundacja św. Apostoła Pierwszego Męczennika i Archidiacona Stefana, KRS nr 302605, zarząd jednoosobowy, fundacja jest przedsiębiorcą, nie ustanowiono prokurenta.

Oceniając przedstawione rozwiązania, należy zwrócić uwagę, że w ustawie o fundacjach pozostawiono szeroką swobodę co do kształtowania treści postanowień statutu dotyczących m.in. zarządu. Przedstawione przykładowo postanowienia statutu wydają się mieścić w ramach tej swobody.

Zastrzeżenia budzą natomiast postanowienia statutów, w których mowa jest o oświadczeniach woli w zakresie „zwykłego zarządu” oraz przekraczających taki zarząd. Pojęcie to nie zostało zdefiniowane w ustawie o fundacjach, ani w przepisach ogólnych dotyczących wszystkich osób prawnych. Najczęściej pojęcie „zwykłego zarządu” nie jest również definiowane w statucie. Prawidłowość umocowania członków zarządu zależy zatem w praktyce od wykładni tego nieostrego pojęcia, co zagraża bezpieczeństwu obrotu. Kontrahent fundacji nie jest bowiem pewien, czy dana czynność mieści się w zakresie zwykłego zarządu czy też go przekracza. Nawet gdy pojęcie to zostało zdefiniowane w statucie, nie zmienia to istotnie położenia kontrahentów fundacji. Dane te nie są bowiem zazwyczaj wpisywane do Krajowego Rejestru Sądowego i w związku z tym nie są objęte zasadą jawności materialnej w ujęciu pozytywnym i negatywnym (art. 14 i 15 u.K.R.S.) oraz domniemaniem prawdziwości (art. 17 ust. 1 u.K.R.S.).

4.4. Wynagrodzenie członków zarządu

Istotnym elementem przeprowadzonych badań było ustalenie wysokości wynagrodzenia członków zarządu.

W 76% badanych fundacji członkowie zarządu pełnią swą funkcję społecznie i nie pobierają wynagrodzenia. Sytuacja taka występuje w 73% fundacji będących o.p.p. oraz 82% fundacji niebędących o.p.p.

Najniższe wynagrodzenia łącznie wszystkich członków zarządu wynosiły kwoty 120, 231, 460, 500, 648, 1000 zł miesięcznie; uwzględniając skład liczebny zarządu, poszczególni członkowie otrzymywali zatem wynagrodzenie odpowiednio w kwotach 77, 120, 145, 230, 250, 324 i 500 zł brutto miesięcznie.

Średnie wynagrodzenie członka zarządu wszystkich badanych fundacji, w których zarząd pracował odpłatnie, wynosi kwotę 2465 zł brutto miesięcznie. W wypadku fundacji będących o.p.p. jest to kwota 2395 zł, a w wypadku fundacji niebędących o.p.p. – 2623 zł brutto miesięcznie.

4.4.1. Najwyższe kwoty wynagrodzenia

Najwyższe kwoty przeznaczone na wynagrodzenia członków zarządu to:

- 56 998 zł brutto miesięcznie, co – uwzględniając wynagrodzenie za 12 miesięcy – stanowi 4,10% przychodu fundacji oraz 26,09% wydatków na administrację. W fundacji tej zarząd składał się z sześciu członków, wśród których jednego określono jako „etatowy członek zarządzający”¹³⁸;
- 43 685 zł brutto miesięcznie, co – uwzględniając wynagrodzenie za 12 miesięcy – stanowi 0,63% przychodu fundacji i 8,69% kosztów administracji fundacji¹³⁹;
- 37 236 zł brutto miesięcznie, co stanowi 1,41% przychodu fundacji i 5,77% kosztów administracji fundacji¹⁴⁰;
- 32 228 zł brutto miesięcznie, co stanowi 0,21% przychodu fundacji i 11,93% kosztów administracji fundacji¹⁴¹;
- 26 108 zł brutto miesięcznie, co stanowi 0,34% przychodu fundacji. Nie można wskazać, jaki procent kosztów administracji fundacji stanowi wynagrodzenie zarządu, gdyż w sprawozdaniu zauważono, że wydatki na administrację wynoszą 0,0 zł¹⁴²;
- 24 123 zł, co stanowi 1,23% przychodu fundacji i 11,22% kosztów administracji fundacji¹⁴³.

Wynagrodzenie miesięczne brutto wszystkich członków zarządu, wynagrodzenie pojedynczych członków zarządu i określenie, jaki procent przychodów oraz kosztów administracyjnych stanowi wynagrodzenie, przedstawiono poniżej. W tabeli uwzględniono 20 najwyższych wynagrodzeń zarządów wszystkich badanych fundacji.

Wynagrodzenie miesięczne brutto	Procent przychodu	Procent kosztów administracji	Nazwa fundacji i KRS nr
56 998	4,10%	26,09%	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej (KRS nr 97168) o.p.p.
43 685	0,63%	8,69%	Fundacja DKMS (KRS nr 318602) o.p.p.
37 236	1,41%	5,77%	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej (KRS nr 109744) o.p.p.
32 526	0,88%	18,64%	Fundacja PZU (KRS nr 53778) nie o.p.p.
32 228	0,20%	11,93%	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą” (KRS nr 37904) o.p.p.
31 432	5,58%	40,84%	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego (KRS nr 51191) nie o.p.p.
26 108	0,34%	0% ¹⁴⁴	Krajowa Fundacja Medyczna (KRS nr 168096) o.p.p.

¹³⁸ Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej (KRS nr 97168).

¹³⁹ Fundacja DKMS (KRS nr 318602).

¹⁴⁰ Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej (KRS nr 109744).

¹⁴¹ Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą” (KRS nr 37904).

¹⁴² Krajowa Fundacja Medyczna (KRS nr 168096).

¹⁴³ Fundacja WWF Polska (KRS nr 160673).

¹⁴⁴ W sprawozdaniu fundacja jako koszty administracyjne wskazała kwotę „0,0 zł”.

Wynagrodzenie miesięczne brutto	Procent przychodu	Procent kosztów administracji	Nazwa fundacji i KRS nr
24123	1,23%	11,22%	Fundacja WWF Polska (KRS nr 160673) o.p.p.
23202	2,33%	8,80%	Fundacja Rozwoju Śląska (KRS nr 41765) nie o.p.p.
21400	5,45%	0% ¹⁴⁵	Fundacja „Centrum Europejskie – Natolin” (KRS nr 21941) nie o.p.p.
20182	0,88%	29,74%	Fundacja PKO Banku Polskiego (KRS nr 364669) nie o.p.p.
19136	3,34%	40,30%	Fundacja Lotto (KRS nr 345434) nie o.p.p.
18588	1,43%	57,98%	Fundacja im. Ks. Siemaszki (KRS nr 94781) o.p.p.
17582	8,95%	380% ¹⁴⁶	Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (KRS nr 26197)
14466	0,19%	3,66%	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (KRS nr 30897) o.p.p.
14106	2,99%	0% ¹⁴⁷	Fundacja Ewy Błaszczyk „Akogo?” (KRS nr 125054) o.p.p.
9660	1,15%	4,99%	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko” (KRS nr 174486) o.p.p.
9333	2,12%	16,14%	Fundacja Instytut Spraw Publicznych (KRS nr 138239) o.p.p.
7408	0,88%	53,32%	Fundacja Na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Otwarcie” (KRS nr 271226) o.p.p.
7120	44,28%	258% ¹⁴⁸	Fundacja „Znajdź Pomoc” (KRS nr 414091) o.p.p.

W tabeli poniżej przedstawiono najwyższe wynagrodzenie miesięczne brutto pojedynczych członków zarządu:

Wynagrodzenie miesięczne brutto pojedynczych członków (w zł)	Nazwa fundacji i nr KRS
24 123	Fundacja WWF Polska (KRS nr 160673) o.p.p.
20 182	Fundacja PKO Banku Polskiego (KRS nr 364669) nie o.p.p.
32 228	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą” (KRS nr 37904) o.p.p.
16 263	Fundacja PZU (KRS nr 53778) nie o.p.p.
12 412	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej (KRS nr 109744) o.p.p.
10 477	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego (KRS nr 51191) nie o.p.p.
10 700	Fundacja „Centrum Europejskie – Natolin” (KRS nr 21941) nie o.p.p.
21 842	Fundacja DKMS (KRS nr 318602) o.p.p.
1037	Fundacja Instytut Spraw Publicznych (KRS nr 138239) o.p.p.
1481	Fundacja Na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Otwarcie” (KRS nr 271226) o.p.p.
2373	Fundacja „Znajdź Pomoc” (KRS nr 414091) o.p.p.

¹⁴⁵ Niemożliwe do obliczenia. W sprawozdaniu wskazano, że koszty administracyjne Fundacji CEN rozliczane i ewidencjonowane są jako koszty bezpośrednio związane z realizacją całości zadań statutowych.

¹⁴⁶ W sprawozdaniu fundacja określiła koszty administracyjne na kwotę 55 419 zł, a wynagrodzenie wypłacone członkom zarządu na kwotę 210 987 zł.

¹⁴⁷ W sprawozdaniu fundacja jako koszty administracyjne wskazała kwotę 0,0 zł.

¹⁴⁸ W sprawozdaniu fundacja określiła koszty administracyjne na kwotę 33 104 zł, a wynagrodzenie wypłacone członkom zarządu na kwotę 85 440 zł.

Wynagrodzenie miesięczne brutto pojedynczych członków (w zł)	Nazwa fundacji i nr KRS
2415	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko” (KRS nr 174486) o.p.p.
4640	Fundacja Rozwoju Śląska (KRS nr 41765) nie o.p.p.
4702	Fundacja Ewy Błaszczak „Akogo?” (KRS nr 125054) o.p.p.
4822	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (KRS nr 30897) o.p.p.
6196	Fundacja im. Ks. Siemaszki (KRS nr 94781) o.p.p.
6527	Krajowa Fundacja Medyczna (KRS nr 168096) o.p.p.
8791	Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych (KRS nr 26197)
9499	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej (KRS nr 97168) o.p.p.
9568	Fundacja Lotto (KRS nr 345434) nie o.p.p.

4.4.2. Wynagrodzenie członków zarządu fundacji będących o.p.p.

Wynagrodzenie łączne w zł	Liczba fundacji	Procent
0	115	73%
1-1000	6	3,82%
1001-2000	8	5,09%
2001-3000	6	3,82%
3001-10 000	13	8,28%
10 001 i więcej	9	5,73%

4.4.3. Wynagrodzenie łączne członków zarządu fundacji niebędących o.p.p.

Wynagrodzenie w zł	Liczba fundacji	Procent
0	58	82%
1-1000	1	1,42%
1001-2000	1	1,42%
2001-3000	0	0%
3001-10 000	3	4,28%
10 001 i więcej	7	10%

5. Organ kontroli lub nadzoru wewnętrznego

Organ nadzoru wewnętrznego jest obligatoryjnym organem w fundacjach będących organizacjami pożytku publicznego.

Spośród 19 878 fundacji niebędących o.p.p. organ nadzoru wewnętrznego powołano w 10 473 fundacjach, czyli w 52,68% fundacji. Spośród ankietowanych fundacji niebędących o.p.p. omawiany organ powołano w 70% badanych.

Nazwa organu nie została określona przez ustawę, dlatego też występuje on pod różnymi nazwami.

Organ kontroli lub nadzoru	Liczba fundacji niebędących o.p.p.	Liczba fundacji będących o.p.p.
rada fundacji	8736	1890
komisja rewizyjna	527	322
rada nadzorcza	501	175
rada fundatorów	236	41
rada	133	32
zgromadzenie fundatorów	107	9
rada programowa	78	20
rada powiernicza	15	1
prezydent fundacji	14	0
kapituła fundacji	13	2

Fundacje przyjmują też takie nazwy organów nadzorujących, jak: dyrektor¹⁴⁹, rada dyrektorów¹⁵⁰, prezydium fundacji¹⁵¹, powiernik fundacji¹⁵², patron¹⁵³. Nazwy te mogą wprowadzać w błąd uczestników obrotu, gdyż sugerują, że organ ten jest upoważniony do reprezentowania fundacji. W związku z tym zasadne wydaje się ustawowe określenie nazwy organu kontrolnego fundacji, co zapewniłoby większe bezpieczeństwo obrotu.

Organ kontroli lub nadzoru wewnętrznego zwykle jest organem kolegialnym. Spośród ankietowanych fundacji w skład tego organu średnio wchodziły 4,08 osoby. W skład najliczniejszych organów wchodziło kolejno 20, 15, 12, 11 osób.

Należy zwrócić uwagę, że w fundacjach o przychodzie powyżej 1 000 000 zł omawiany organ nie jest liczny i w jego skład wchodzi średnio 4,82 osoby.

Jednoosobowy organ kontroli nie występuje w fundacjach często. Zwykle funkcję tę pełni fundator, co ma miejsce w 59 spośród wszystkich fundacji (0,26%); w trzech fundacjach

¹⁴⁹ KRS nr 290174, 547740.

¹⁵⁰ KRS nr 278562, 572545.

¹⁵¹ KRS nr 225109, 459075.

¹⁵² KRS nr 337997, 498858.

¹⁵³ KRS nr 544028, 600056.

występuje dyrektor, a w dwóch patron i powiernik fundacji. Spośród badanych fundacji jednoosobowy organ kontroli powołano w 2,80% fundacji.

Z analizy nazwy organów wszystkich fundacji wynika, że w składzie co najmniej 438 (1,95%) organów nadzoru fundacji jest fundator.

Analizy danych uzyskanych z Krajowego Rejestru Sądowego pozwala stwierdzić, że w niektórych fundacjach występuje więcej niż jeden organ nadzoru. Są to np. zgromadzenie fundatorów i komisja rewizyjna¹⁵⁴, zgromadzenie fundatorów i rada fundacji¹⁵⁵, fundator i rada fundacji¹⁵⁶, rada fundatorów i komisja rewizyjna¹⁵⁷.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 4 u.d.p.p.w. organizacją pożytku publicznego może być organizacja pozarządowa, która m.in. ma statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli lub nadzoru:

- a) nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,
- b) nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
- c) mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenie w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni.

Kolegialność organu kontroli lub nadzoru w fundacjach będących o.p.p. nie zawsze jest przestrzegana. Jednoosobowy organ kontroli występował w 1,86% takich fundacji (Fundacja „Jesus Christ Security”¹⁵⁸, „Fundacja Insulinowy Króliczek”¹⁵⁹, Fundacja „Ostoja”¹⁶⁰).

Z powołanego przepisu wynika również, że w fundacjach będących o.p.p. ta sama osoba nie może być członkiem zarządu oraz organu kontroli wewnętrznej. Również to wymaganie nie zawsze jest przestrzegane. W jednej z fundacji określono, że członkiem organu zarządzającego to „Andrzej S. (prezes zarządu)” oraz, że członkiem organu kontroli jest „S. Andrzej (członek zarządu)”¹⁶¹.

¹⁵⁴ KRS nr 370909, 274356, 599262, 252467.

¹⁵⁵ KRS nr 527894, 471012, 243462, 91766, 531611.

¹⁵⁶ KRS nr 91292, 521469, 105450, 519542, 507403, 310447, 218961, 397187.

¹⁵⁷ KRS nr 231263, 392986, 131702, 50302.

¹⁵⁸ KRS nr 299684.

¹⁵⁹ KRS nr 37664.

¹⁶⁰ KRS nr 254987.

¹⁶¹ Fundacja „Ostoja” KRS nr 254987, stan z chwili przeprowadzania badań. Obecnie w Rejestrze wpis jest zgodny z art. 20 ust. 1 pkt 4 u.d.p.p.w.

6. Przychody i wydatki fundacji

6.1. Przychody fundacji

6.1.1. Źródła przychodów

Przychody fundacji podzielić można na środki pochodzące ze źródeł prywatnych oraz środki pochodzące ze źródeł publicznych.

6.1.1.1. Źródła przychodów wszystkich badanych fundacji

Źródło przychodu	Liczba fundacji	Procent
darowizny	156	68,72%
1% podatku dochodowego od osób fizycznych	124	54,62%
odpłatne świadczenia realizowane przez fundację w ramach celów statutowych	55	24,22%
środki pochodzące z budżetu państwa	52	24,22%
środki pochodzące z budżetu jednostek samorządu terytorialnego	46	20,26%
działalność gospodarcza	44	19,38%
przychody z majątku własnego (np. sprzedaż, najem składników majątkowych, odsetki od lokat bankowych)	38	16,74%
zbiórki publiczne	24	10,57%
środki europejskie	21	9,25%
wpłaty od fundatorów	5	2,20%
spadki i zapisy	4	1,76%

6.1.1.2. Źródła przychodów badanych fundacji będących o.p.p.

Źródło przychodu	Liczba fundacji	Procent
1% podatku dochodowego od osób fizycznych	124	78,98%
Darowizny	106	67,51%
środki pochodzące z budżetu jednostek samorządu terytorialnego	40	25,47%
środki pochodzące z budżetu państwa	37	23,56%
odpłatne świadczenia realizowane przez fundację w ramach celów statutowych	29	18,47%
zbiórki publiczne	22	14,01%
działalność gospodarcza	22	14,01%
przychody z majątku własnego ¹⁶²	20	12,73%
środki europejskie	15	9,55%
spadki i zapisy	4	2,54%
wpłaty od fundatorów	0	0%

¹⁶² Np. sprzedaż, najem składników majątkowych, odsetki od lokat bankowych.

6.1.1.3. Źródła przychodów badanych fundacji niebędących o.p.p.

Źródło przychodu	Liczba fundacji	Procent
Darowizny	50	71,42%
odpłatne świadczenia realizowane przez fundację w ramach celów statutowych	26	37,14%
działalność gospodarcza	22	31,42%
przychody z majątku własnego ¹⁶³	18	25,71%
środki pochodzące z budżetu państwa	15	21,42%
środki pochodzące z budżetu jednostek samorządu terytorialnego	6	8,57%
środki europejskie	6	8,57%
wpłaty od fundatorów	5	7,14%
zbiórki publiczne	2	2,85%
1% podatku dochodowego od osób fizycznych	0	0%
spadki i zapisy	0	0%

6.1.2. Wysokość przychodów

Dane zawarte w sprawozdaniach merytorycznych umożliwiły zbadanie i zanalizowanie wysokości przychodów fundacji. Badane fundacje podzielono ze względu na wysokość przychodów na kilka grup.

Najwięcej fundacji, ponad 34%, osiągnęło przychody od 100 001 do 1 000 000 zł. Średni przychód w tej grupie wynosił 350 729 zł. Nieco mniej, bo 28% badanych fundacji, osiągnęło przychód od 10 001 do 100 000 zł, średni przychód w tej grupie wynosił 47 457 zł.

Prawie 5% fundacji osiągało przychód do 1000 zł, a średni przychód w tej grupie wynosił 258 zł, a 9% to najbogatsze fundacje o przychodach powyżej 10 000 000 zł.

Szczegółowe dane dotyczące przychodów przedstawiono w tabeli:

Klasy przychodów	Liczba fundacji	Procent badanych fundacji	Średni przychód w klasie (w zł)
do 1000 zł	11	4,84%	258
1001 do 10 000 zł	17	7,48%	3490
10 001 do 100 000 zł	65	28,63%	47 457
100 001 do 1 000 000 zł	78	34,36%	350 729
1 000 001 do 10 000 000 zł	36	15,85%	3 164 970
powyżej 10 000 000 zł	20	8,81%	43 566 395

¹⁶³ Np. sprzedaż, najem składników majątkowych, odsetki od lokat bankowych.

6.1.2.1. Fundacje o najniższych przychodach

Interesujące jest zestawienie fundacji o najniższych dochodach. Wśród nich są fundacje, które w roku, którego dotyczyło sprawozdanie, nie osiągnęły żadnych dochodów i nie prowadziły działalności. Często są to przejściowe trudności. Przykładowo – Fundacja od A do Z¹⁶⁴, która w 2016 r. nie uzyskała żadnego przychodu i nie prowadziła działalności, w 2017 r. uzyskała przychód w kwocie 221 621 zł, podchodzący z dotacji na realizację projektu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie dotyczącego aktywizacji zawodowej.

Przykłady fundacji o najniższych przychodach to:

- Fundacja „Ostoja”¹⁶⁵, jako jedyny przychód wskazano kwotę 134 zł, na koszty administracyjne wydano 180 zł. Jeszcze mniejszy, bo wynoszący 132,80 zł, przychód osiągnięto w 2017 r. Jego źródłem były środki pochodzące z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.
- Fundacja – My Razem¹⁶⁶ uzyskała przychód w kwocie 225 zł.
- Fundacja Pro Advice¹⁶⁷ jedyny przychód fundacji to kwota 442 zł, której źródłem jest 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Na koszty prowadzenia nieodpłatnej działalności pożytku publicznego fundacja wydała kwotę 948 zł. Zadania, które fundacja wykonała, umieszczono na dwóch stronach sprawozdania.
- Fundacja Słupskie Skrzydła¹⁶⁸ – przychód to 707 zł, na realizację celów statutowych przeznaczono 596 zł. Liczbę wolontariuszy i pracowników określono jako 0.
- Fundacja Imienia Księdza Infułata Franciszka Sudoła¹⁶⁹ wykazała jako jedyny przychód kwotę 1052 zł z pochodzącą z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.
- Instytut Etyki Prawniczej¹⁷⁰ jedyny przychód stanowi kwota 1073 zł.
- Fundacja Rozwoju Czerwińska Nad Wisłą¹⁷¹ uzyskała przychód w wysokości 1870 zł i taką kwotę wskazała jako koszty prowadzenia nieodpłatnej działalności pożytku publicznego.
- Fundacja „Senior – Centrum Złotego Wieku”¹⁷² – przychód stanowi kwota 4190 zł, na działalność statutową wydano 80 zł.

¹⁶⁴ KRS nr 522599.

¹⁶⁵ KRS nr 254987.

¹⁶⁶ KRS nr 419503.

¹⁶⁷ KRS nr 262946.

¹⁶⁸ KRS nr 248456

¹⁶⁹ KRS nr 229346.

¹⁷⁰ KRS nr 266503.

¹⁷¹ KRS nr 294133.

¹⁷² KRS nr 346768.

6.1.2.2. Fundacje o najwyższych przychodach

Przychód (w zł)	Fundacja	Nr KRS
184 325 694	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904
90 055 491	Krajowa Fundacja Medyczna	168096
88 631 668	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	30897
82 836 857	Fundacja DKMS	318602
66 715 666	Fundacja Edukacyjna im. Jerzego Juzonia	414083
63 690 201	Polska Akcja Humanitarna	136833
44 247 600	Fundacja PZU	53778
34 718 525	Fundacja im. Stefana Batorego	101194
31 643 079	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
27 478 742	Fundacja PKO Banku Polskiego	364669
23 517 626	Fundacja WWF Polska	160673
20 448 727	Kulczyk Foundation	471002
18 452 079	Fundacja KGHM Polska Miedź	154740
16 667 950	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej	97168
15 568 255	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781
14 949 490	Fundacja Auschwitz-Birkenau	328383
12 959 992	Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”	150776
12 473 843	Fundacja TVN „Nie Jesteś Sam”	14124
11 941 031	Fundacja Rozwoju Śląska	41765
10 005 390	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	10 005 390

6.1.3. Działalność gospodarcza fundacji

Działalność gospodarcza fundacji była już przedmiotem szczegółowego opracowania sporządzonego w ramach działalności Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości¹⁷³. Przeprowadzone obecnie badanie pozwoliły na poczynienie następujących ustaleń.

Spośród badanych 44 fundacje, czyli 19,38%, prowadziło działalność gospodarczą. Działalność taką prowadziło 14,01% spośród fundacji będących o.p.p. oraz 31,42% spośród fundacji niebędących o.p.p.

6.1.3.1. Przedmiot działalności gospodarczej

Przedmiot działalności gospodarczej określany jest według kodu Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Zwykle działalność gospodarcza fundacji nie ogranicza się do jednego przedmiotu. Badane fundacje zgłaszały do Krajowego Rejestru Sądowego średnio 4,43 rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej. Przedmiot działalności gospodarczej ujmowany jest

¹⁷³ R. Trzaskowski, Działalność statutowa a działalność gospodarcza fundacji – prawo a praktyka, Warszawa 2003.

niekiedy bardzo szeroko. Rekordowe jest wskazanie przez fundację 74 rodzajów zamierzonej działalności gospodarczej¹⁷⁴. Tak szerokie określenie działalności gospodarczej nie jest wyjątkiem, gdyż inne fundacje wskazały np. 36 i 28 rodzajów działalności gospodarczej¹⁷⁵.

Wskazywanie wielu rodzajów działalności gospodarczej jest wygodne dla fundacji, gdy zamierza podjąć nowy rodzaj działalności. Nie musi ona wówczas zmieniać statutu oraz dokonywać wpisu do Rejestru. Praktyka taka wykształciła się wiele lat temu gdy funkcjonował centralny rejestr fundacji, a czas oczekiwania na wpis był długi. Obecnie – gdy Krajowy Rejestr Sądowy funkcjonuje sprawnie – wydaje się, że nie ma potrzeby tak szerokiego określania zakresu działalności gospodarczej i wskazane jest, aby wpisy w Rejestrze odpowiadały rzeczywiście prowadzonej działalności gospodarczej. Postulować należy zatem, aby wskazywany przez fundacje przedmiot działalności gospodarczej odpowiadał faktycznie prowadzonej działalności.

Spośród badanych fundacji najwięcej zgłosiło prowadzenie działalności w zakresie wydawania książek i periodyków, pośrednictwa w sprzedaży czasu i miejsca na cele reklamowe oraz wysyłkowej lub internetowej sprzedaży detalicznej.

Rodzaj działalności gospodarczej	PKD	Procent badanych fundacji prowadzących działalność gospodarczą
Wydawanie książek i periodyków, działalność wydawnicza	58.1. 58.11.Z.	25%
Pośrednictwo w sprzedaży czasu i miejsca na cele reklamowe w radio, telewizji, w mediach drukowanych, elektronicznych (internet) oraz w pozostałych mediach	73.12A-D.	22,72%
Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub internet oraz prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami	47.91.Z. 47.99.Z.	20,45%
Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	82.30.Z.	13,63%
Pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane ¹⁷⁶	85.59.B.	13,63

¹⁷⁴ Fundacja Nowa Przestrzeń Sztuki (KRS nr 421142) określiła, że przedmiotem prowadzonej przez nią działalności gospodarczej może być m.in.: produkcja odzieży skórzanej i białej, drukowanie gazet, produkcja ceramicznych kafli, płytek, wyrobów stołowych i ozdobnych, produkcja mebli, produkcja wyrobów jubilerskich, realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków i roboty budowlane z tym związane, sprzedaż hurtowa odzieży i obuwi, sprzedaż hurtowa wyrobów porcelanowych, ceramicznych i szklanych oraz środków czyszczących, sprzedaż hurtowa i detaliczna mebli, dywanów i sprzętu oświetleniowego, zegarów i biżuterii, książek, gazet i artykułów piśmiennych, odzieży, obuwi, zegarków, zegarów i biżuterii, hotele i podobne obiekty zakwaterowania, restauracje, kawiarnie i inne stałe placówki gastronomiczne, catering, działalność gastronomiczna, kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, działalność rachunkowo-księgowa, doradztwo podatkowe, działalność agencji reklamowych, badanie rynku i opinii publicznej, działalność organizatorów turystyki, działalność usługowa związana z administracyjną obsługą biur, działalność ogrodów botanicznych i zoologicznych oraz obszarów i obiektów ochrony przyrody, działalność związana ze sportem, rozrywkowa i rekreacyjna, naprawa i konserwacja mebli i wyposażenia domowego, naprawa zegarów, zegarków oraz biżuterii.

¹⁷⁵ Fundacja Artystyczno-Edukacyjna „andART” (KRS nr 440673), Fundacja Legalna Kultura (KRS nr 400728).

¹⁷⁶ Podklasa ta obejmuje:

- edukację, w której nie da się zdefiniować poziomu nauczania,
- działalność placówek kształcenia praktycznego, placówek kształcenia ustawicznego oraz ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego,
- korepetycje, włączając korepetycje z języków obcych,

Rodzaj działalności gospodarczej	PKD	Procent badanych fundacji prowadzących działalność gospodarczą
Działalność postprodukcyjna i dystrybucyjna związana z filmami, nagraniami wideo i programami telewizyjnymi. Działalność związana z projekcją filmów	59.12.Z. 59.13.Z. 59.14.Z.	13,63%
Działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych oraz wspomagająca wystawianie tych przedstawień.	90.01.Z. 90.02.Z.	11,36%
Wydawanie czasopism i pozostałych periodyków	58.14.Z.	9,09%
Pozostała działalność wydawnicza ¹⁷⁷	58.19.Z.	9,09%
Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	68.20.Z.	9,09%
Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania ¹⁷⁸	73.20.Z.	9,09%
Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana ¹⁷⁹	74.90.Z.	9,09%

- działalność ośrodków prowadzących kursy wyrównawcze,
- kursy przygotowujące do egzaminu z wiedzy zawodowej,
- kursy komputerowe,
- naukę religii,
- kursy udzielania pierwszej pomocy,
- szkoły przetrwania,
- szkolenia z zakresu komunikacji werbalnej i niewerbalnej,
- kursy szybkiego czytania,
- pozostałe pozaszkolne formy edukacji związane głównie z rozwijaniem własnych zainteresowań, uzyskiwaniem i uzupełnianiem wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych oraz doskonaleniem zawodowym (włączając: kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, kursy kompetencji ogólnych, turnusy kształcenia teoretycznego młodocianych pracowników).

¹⁷⁷ Obejmująca wydawanie, włączając udostępnianie w trybie online katalogów, materiałów reklamowych, fotografii, rycin i pocztówek, kartek z życzeniami, formularzy, plakatów, reprodukcji dzieł sztuki, pozostałych wyrobów drukowanych oraz wydawanie (udostępnianie) danych statystycznych i innych informacji w trybie online.

¹⁷⁸ Obejmuje ono doradztwo i bezpośrednią pomoc dla podmiotów gospodarczych i innych jednostek w zakresie:

- planowania strategicznego i organizacyjnego,
- strategii i działalności marketingowej,
- kontroli kosztów i innych zagadnień finansowych,
- zarządzania produkcją,
- zarządzania zasobami ludzkimi, doradztwa personalnego,
- planowania, organizacji pracy, efektywności zarządzania,
- opracowywania systemów prowadzenia rachunkowości i kontroli wydatków.

Obejmuje też doradztwo i bezpośrednią pomoc dla podmiotów gospodarczych i administracji państwowej w zakresie planowania metod czy procedur dotyczących rachunkowości, programów związanych z kalkulowaniem kosztów, procedur dotyczących kontroli budżetu oraz planowania, organizacji, efektywności i kontroli itp.

¹⁷⁹ Podklasa ta obejmuje:

- pośrednictwo w interesach, tj. organizowanie zaopatrzenia lub sprzedaży dla małych i średnich firm, z wyłączeniem pośrednictwa w handlu nieruchomościami,
- pośrednictwo w zakupie lub sprzedaży patentów,
- działalność związaną z wyceną, z wyłączeniem wyceny nieruchomości i wyceny dla towarzystw ubezpieczeniowych (antyki, biżuteria itp.),
- kontrolę dokumentów przewozowych, informacje dotyczące stawek za fracht,
- działalność związaną z prognozowaniem pogody,
- doradztwo w zakresie bezpieczeństwa,
- działalność agronomów i ekonomistów rolnych,
- doradztwo w sprawach środowiska naturalnego,
- pozostałe doradztwo techniczne,
- doradztwo inne niż doradztwo z zakresu architektury lub inżynierii oraz doradztwo w zakresie zarządzania,

Rodzaj działalności gospodarczej	PKD	Procent badanych fundacji prowadzących działalność gospodarczą
Działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana ¹⁸⁰	94.99.Z.	9,09%
Drukowanie i działalność usługowa związana z poligrafią, przygotowaniem do druku	18.1.	6,81%
Działalność usługowa związana z przygotowaniem do druku	18.13.Z.	6,81%
Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych	59.11.Z.	6,81%
Działalność portali internetowych	63.12.Z.	6,81%
Stosunki międzyludzkie (public relations) i komunikacja ¹⁸¹	70.21.Z.	6,81%
Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania ¹⁸²	70.22.Z.	6,81%
Działalność agencji reklamowych	73.11.Z.	6,81%
Pozostała działalność rozrywkowa i rekreacyjna ¹⁸³	93.29.Z.	6,81%
Działalność fotograficzna ¹⁸⁴	74.20.Z.	4,54%

- działalność związaną z opracowywaniem kosztorysów,
- działalność agentów lub agencji występujących w imieniu indywidualnych osób, w celu zaangażowania do filmu, teatru oraz innej działalności artystycznej lub sportowej, wydania książek, nagrań muzycznych, scenariuszy sztuk, prac artystycznych i fotografii przez wydawców, producentów itp.

¹⁸⁰ W zakresie możliwym do realizacji przez fundacje podklasa ta obejmuje działalność organizacji nie-związanych bezpośrednio z partią polityczną, wspierających inicjatywy społeczne poprzez edukację, wpływy polityczne, gromadzenie funduszy itp., takich jak:

- organizacje wspierające inicjatywy mieszkańców lub ruchy protestacyjne,
- organizacje ekologiczne i działające w celu ochrony środowiska,
- organizacje wspierające działalność stowarzyszeń regionalnych i edukacyjnych, gdzie indziej niesklasyfikowane,
- organizacje mające na celu ochronę i poprawę sytuacji pewnych grup specjalnych, np. grup etnicznych i mniejszościowych.

¹⁸¹ Obejmuje to doradztwo i bezpośrednią pomoc, włączając lobbing dla podmiotów gospodarczych i innych jednostek w zakresie stosunków międzyludzkich i komunikacji.

¹⁸² Obejmuje ono doradztwo i bezpośrednią pomoc dla podmiotów gospodarczych i innych jednostek w zakresie:

- planowania strategicznego i organizacyjnego,
- strategii i działalności marketingowej,
- kontroli kosztów i innych zagadnień finansowych,
- zarządzania produkcją,
- zarządzania zasobami ludzkimi, doradztwa personalnego,
- planowania, organizacji pracy, efektywności zarządzania,
- opracowywania systemów prowadzenia rachunkowości i kontroli wydatków.

Obejmuje również doradztwo i bezpośrednią pomoc dla podmiotów gospodarczych i administracji państwowej w zakresie planowania metod czy procedur dotyczących rachunkowości, programów związanych z kalkulowaniem kosztów, procedur dotyczących kontroli budżetu oraz planowania, organizacji, efektywności i kontroli itp.

¹⁸³ Podklasa ta obejmuje pozostałą działalność rozrywkową i rekreacyjną, gdzie indziej niesklasyfikowaną (z wyłączeniem działalności wesołych miasteczek i parków rozrywki), taką jak:

- eksploatacja automatów do gier zręcznościowych, nawet na monety,
- działalność parków rekreacyjnych (bez zakwaterowania),
- transport rekreacyjny, np. działalność przystani jachtowych,
- obsługa stoków narciarskich,
- wypożyczanie sprzętu rekreacyjnego stanowiącego integralną część obiektu rekreacyjnego,
- działalność jarmarków i widowisk o charakterze rekreacyjnym,
- działalność plaż, włączając wynajmowanie przebiegalni, szafek na ubrania, wypożyczanie leżaków, itd.,
- działalność miejsc do tańczenia (np. dyskoteki, sale taneczne),
- działalność producentów i sponsorów przedstawień na żywo, innych niż artystyczne lub sportowe, w obiektach lub poza nimi.

¹⁸⁴ Działalność ta polega na usługach fotograficznych w zakresie:

- fotografii portretowej, zdjęć paszportowych, zdjęć do legitymacji, zdjęć z uroczystości ślubnych itp.,

6.1.3.2. Przychody z działalności gospodarczej

Fundacje o największych przychodach przedstawiono w tabeli poniżej. Na uwagę zasługuje, że wśród tych fundacji połowa ma status organizacji pożytku publicznego, a połowa go nie posiada. Stosunek przychodów z działalności gospodarczej do przychodów z pozostałych źródeł wynosi u przedstawionych fundacji średnio 55%. Wyjątkiem jest Fundacja DKMS, której przychody z działalności gospodarczej wynoszą 95%.

Przychód z działalności gospodarczej w zł	Fundacja	Czy jest o.p.p.?	KRS nr	Stosunek przychodów z działalności gospodarczej do przychodu z pozostałych źródeł
79 496 054	Fundacja DKMS	tak	318602	95%
8 297 302	Fundacja im. Ks. Siemaszki	tak	94781	53,29%
7 403 949	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej	tak	97168	44,42%
4 665 223	Fundacja Rozwoju Śląska	nie	41765	39,06%
3 478 874	Fundacja Legalna Kultura	nie	400728	75,70%
2 680 878	Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej	nie	232184	60,77%
2 500 173	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	nie	51191	37,01%
1 096 283	Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	nie	35823	58,96%
1 077 893	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	tak	138239	20,40%
1 024 540	Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej	tak	239622	66,28%

6.1.3.3. Procentowy stosunek przychodu osiągniętego z działalności gospodarczej do przychodu osiągniętego z pozostałych źródeł

Średni procentowy stosunek przychodu z działalności gospodarczej osiągniętego przez badane fundacje do przychodu osiągniętego z pozostałych źródeł wynosi 32,56%.

Fundacje, które wykazały najwyższy stosunek przychodu osiągniętego z działalności gospodarczej do przychodu z pozostałych źródeł, przedstawiono w tabeli poniżej.

Stosunek przychodów z działalności gospodarczej do przychodu z pozostałych źródeł	Nazwa fundacji	Nr KRS	Czy jest o.p.p.?
100%	Fundacja „Ośrodek Studiów Nad Cyfrowym Państwem”	419526	nie
95%	Fundacja DKMS	318602	tak
88,62%	Fundacja Nowa Przestrzeń Sztuki	421142	nie
75,70%	Fundacja Legalna Kultura	400728	nie
68,86%	Fundacja Ogród Serca	319975	tak

- fotografii komercyjnej, dla wydawców, dla potrzeb kreatorów mody, dla agentów handlu nieruchomościami lub dla celów turystyki,
- fotografii lotniczej,
- fotografii obiektów w ruchu (nagrywanie wideokaset ze ślubów, spotkań, pokazów mody itp.),
- obróbki materiałów fotograficznych,
- działalności fotoreporterów,
- mikrofilmowania dokumentów.

Stosunek przychodów z działalności gospodarczej do przychodu z pozostałych źródeł	Nazwa fundacji	Nr KRS	Czy jest o.p.p.?
66,28%	„Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej”	239622	tak
60,77%	Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej	232184	nie
58,96%	Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	35823	nie
58,54%	Fundacja Picture Doc	472082	nie
53,29%	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781	tak
50,42%	Fundacja Rozwoju Warszawskiego Ogrodu Zoologicznego Panda	120376	nie

Po drugiej stronie znajdują się fundacje, w których przychodach działalność gospodarcza nie odgrywa praktycznie żadnej roli.

Stosunek przychodów z działalności gospodarczej do przychodu z pozostałych źródeł	Nazwa fundacji	Nr KRS	Czy jest o.p.p.?
0,13%	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904	tak
0,22%	Krajowa Fundacja Medyczna	168096	tak
1,02%	Fundacja Edukacyjna Pro Musica	214614	tak
2,33%	Kulczyk Foundation	471002	nie
3,09%	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174486	tak
3,21%	Fundacja Ewy Błaszczuk „Akogo?”	125054	tak
3,47%	Fundacja WWF Polska	160673	tak
7,35%	Fundacja Europejskie Centrum Inicjatyw w Naukach Sądowych	439608	nie

6.2. Wydatki fundacji

Omówienie wydatków fundacji dotyczy kosztów na realizację celów statutowych, kosztów na administrację. Dane o tych kosztach fundacje obowiązane są zamieścić w rocznych sprawozdaniach merytorycznych (por. § 2 pkt 6 rozporządzenia MS z dnia 8 maja 2001 r., art. 23 ust. 6d pkt 3 i ust. 6e ust. 5 pkt a u.d.p.p.w.).

Przez koszty działalności statutowej rozumie się koszty ponoszone przez fundację na finansowanie lub dofinansowanie działalności zgodnie z jej statutem.

W piśmiennictwie wskazuje się, że koszty poniesione w związku z działalnością organizacji, a niezakwalifikowane jako statutowe można traktować jako koszty administracyjne. Podział na koszty statutowe i administracyjne jest wyborem samej organizacji (np. przyjętym uchwałą jako element polityki rachunkowości), powinien on być jednak jasny i racjonalny¹⁸⁵. Zwykle do kosztów administracyjnych zalicza się wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne

¹⁸⁵ A. Bordiuk, *Problem podziału kosztów na administracyjne i statutowe w organizacjach pozarządowych*, <https://publicystyka.ngo.pl/problem-podzialu-kosztow-na-administracyjne-i-statutowe-w-organizacjach-pozarzadowych> (dostęp: 10 stycznia 2019 r.).

oraz inne świadczenia na rzecz pracowników i innych osób, odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, zużycie materiałów i energii, usługi obce, podatki i opłaty¹⁸⁶. W § 2 pkt 6 pkt b rozporządzenia MS z dnia 8 maja 2001 r. jako koszty administracyjne wymienia się *czynsze, opłaty telefoniczne, pocztowe itp.*

Zakwalifikowanie niektórych kosztów jako statutowych lub administracyjnych jest dyskusyjne i możliwe dopiero po analizie postanowień statutu i prowadzonej działalności przez fundację. Przykładem są rozbieżności co do kwalifikowania kosztów zarządu¹⁸⁷ czy też prowadzenia księgowości. Wskazuje się np. że takie koszty, jak opłaty za telefony czy koszty podróży członków zarządu należą do kosztów administracyjnych, gdyż jest to element zarządzania organizacją. Jednak w przypadku, gdy zarząd omawia realizację projektu, koszt czasu poświęconego na to zagadnienie powinien zostać wliczony do kosztów statutowych¹⁸⁸. Przy kosztach obsługi księgowej lub prawnej, oceniając te koszty, należy dokonać analizy, czy korzystanie z tych usług sprzyja i umożliwia realizację celów, dla których fundacja została powołana¹⁸⁹.

6.2.1. Wydatki poniesione na realizację celów statutowych

Interesujące jest zestawienie wysokości wydatków fundacji przeznaczonych na realizację celów statutowych.

Największe wydatki na cele statutowe przedstawiono w tabeli poniżej.

Wydatki na cele statutowe w zł	Nazwa fundacji	Numer KRS
144 549 276	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904
90 087 498	Krajowa Fundacja Medyczna	168096
61 935 233	Polska Akcja Humanitarna	136833
54 401 997	Fundacja Rozwoju Śląska	41765
32 107 987	Fundacja im. Stefana Batorego	101194
29 646 613	Fundacja DKMS	318602
26 786 913	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
22 185 117	Fundacja PKO Banku Polskiego	364669
16 995 493	Fundacja PZU	53778
15 596 744	Fundacja KGHM Polska Miedź	154740
15 511 408	Fundacja TVN „Nie Jesteś Sam”	14124
10 104 040	Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”	150776
10 034 559	Kulczyk Foundation	471002

¹⁸⁶ J. Paluch, *Ewidencja kosztów w organizacji*, Warszawa 2007, s. 3–5.

¹⁸⁷ Por. Organizacje pożytku publicznego. Fundacje i stowarzyszenia w roli podatnika, red. M. Mucha, Warszawa 2013, s. 137–139.

¹⁸⁸ A. Bordiuk, *Problem podziału kosztów...*

¹⁸⁹ *Organizacje pożytku publicznego...*, s. 139..

Najmniejsze wydatki na cele statutowe przedstawiono w tabeli poniżej.

Wydatki na cele statutowe w zł	Nazwa fundacji	Numer KRS
80	Fundacja „Senior – Centrum Złotego Wieku”	346768
111	Fundacja Czyste Serca	314644
179	Fundacja Insulinowy Króliczek	237664
596	Fundacja Słupskie Skrzydła	248456
610	Fundacja im. Ks. Jerzego Popiełuszko „Dobro”	580208
948	Fundacja Pro Advice	262946
1000	Fundacja Kultury „WOBEC”	612633
1281	Fundacja Imienia Księdza Infułata Franciszka Sudoła	229346
1391	Polska Fundacja Przeciwko Nepotyzmowi	482814
1800	Fundacja Rzemiosła Szczecińskiego Na Rzecz Uczniów Rzemiosła im. Edwarda Wódkiewicza Przewodniczącego Rady Izby Rzemieślniczej w Szczecinie	20944
1827	Fundacja Rozwoju Czerwińska Nad Wisłą	294133
1831	Instytut Etyki Prawniczej	266503

W tabeli przedstawiono średnie wydatki na cele statutowe:

Klasy wydatków	Liczba fundacji	Procent badanych fundacji	Średni wydatek w klasie
powyżej 10 000 001 zł	13	5,72%	40 764 836
1 000 001 do 10 000 000 zł	33	14,53%	3 493 408
100 000 do 1 000 000 zł	56	24,66%	380 777
10 001 do 100 000 zł	73	32,15%	48 128
1001 do 10 000 zł	23	10,13%	4800
do 1000 zł	6	2,64%	420
0	17	7,48%	0
nie podano danych	6	2,64%	

6.2.2. Koszty administracyjne

Koszty administracyjne wykazało 53,74% z badanych fundacji, 36,12% określiło te koszty na kwotę 0 zł, natomiast 11,89% fundacji nie podało danych w tym zakresie.

Najwyższe wydatki na cele administracyjne przedstawiono w tabeli poniżej.

W tabeli ujęto fundacje, które wydają na ten cel ponad 100 000 zł.

Wydatki na cele administracyjne w zł	Nazwa fundacji	Numer KRS
7 743 209	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
6 030 911	Fundacja DKMS	318602
4 741 551	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	30897
3 625 476	Fundacja im. Stefana Batorego	101194
3 241 238	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904
3 160 730	Fundacja Rozwoju Śląska	41765
2 578 850	Fundacja WWF Polska	160673
2 319 968	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174486
2 093 680	Fundacja PZU	53778
1 932 662	Kulczyk Foundation	471002
1 610 566	Fundacja Uniwersytet Dzieci	279712
1 344 687	Fundacja Greenpeace Polska	180402
1 296 506	Fundacja Związku Polskich Kawalerów Maltańskich Maltańska Służba Medyczna – Pomoc Maltańska	388805
923 457	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	51191
814 110	Fundacja PKO Banku Polskiego	364669
728 702	Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	35823
693 597	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	138239
569 757	Fundacja Lotto	345434
403 427	Fundacja „Mam Serce”	362564
385 846	Gdańska Fundacja Kultury Chrześcijańskiej im. Św. Brata Alberta	66525
384 665	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781
260 141	Fundacja dla Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	276353
256 303	Polska Fundacja dla Afryki	415325
241928	Fundacja Rozwoju Warszawskiego Ogrodu Zoologicznego Panda	120376
237 495	Fundacja Europejskie Centrum Inicjatyw w Naukach Sądowych	439608
235 364	Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej	239622
232934	Fundacja Sternik – Kraków	425052
226 226	Fundacja na rzecz pomocy dzieciom z Grodzieńszczyzny	00291
204 828	Fundacja Jolanty Kwaśniewskiej „Porozumienie Bez Barrier”	167578
200 451	Fundacja „Amicus Europae”	219311
166 691	Fundacja Na Rzecz Rozwoju Dzieci Rodziny „Otwarcie”	271226
137 043	Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej	232184
136 588	Fundacja Otwarty Dialog	353754
132 365	Fundacja Legalna Kultura	400728
130 186	Fundacja Imienia Profesora Mojżesza Schorra	184858
120 326	Fundacja KGHM Polska Miedź	154740

6.2.3. Stosunek wydatków administracyjnych do wydatków na cele statutowe

Stosunek wydatków administracyjnych do wydatków na cele statutowe	Wydatki na cele statutowe w zł	Wydatki na cele administracyjne w zł	Nazwa fundacji	Numer KRS
733,15%	52 628	385 846	Gdańska Fundacja Kultury Chrześcijańskiej im. św. Brata Alberta	66525
633,26%	20 5582 ¹⁹⁰	130 186	Fundacja Imienia Profesora Mojżesza Schorra	184858
612,11%	119 046	728 702	Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	35823
387,37%	334 689	1 296 506	Fundacja Związku Polskich Kawalerów Maltańskich Maltańska Służba Medyczna – Pomoc Maltańska	388805
103,24%	230 025	237 495	Fundacja Europejskie Centrum Inicjatyw w Naukach Sądowych	439608
89,33%	1 802 803	1 610 566	Fundacja Uniwersytet Dzieci	279712
51,62%	503 885	260 141	Fundacja dla Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	276353
47,55%	421 518	200 451	Fundacja „Amicus Europae”	219311
35,91%	673 621	241 928	Fundacja Rozwoju Warszawskiego Ogrodu Zoologicznego Panda	120376
34,59%	592 011	204 828	Fundacja Jolanty Kwaśniewskiej „Porozumienie Bez Barrier”	167578
31,23%	8 255 578	2 578 850	Fundacja WWF Polska	160673
28,90%	26 786 913	7 743 209	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
27,15%	8 543 822	2 319 968	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174486
26,95%	3 426 366	923 457	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	51191
26,87%	620 219	166 691	Fundacja Na Rzecz Rozwoju Dzieci Rodziny „Otwarcie”	271226
22,46%	1 047 921	235 364	Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej	239622
20,34%	29 646 613	6 030 911	Fundacja DKMS	318602
19,94%	1 134 293	226 226	Fundacja na rzecz pomocy dzieciom z Grodzieńszczyzny	00291
19,26%	10 034 559	1 932 662	Kulczyk Foundation	471002
19,23%	6 991 162	1 344 687	Fundacja Greenpeace Polska	180402
16,57%	418 5452	693 597	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	138239
14,18%	2 843 551	403 427	Fundacja „Mam Serce”	362564
13,45%	1 014 971	136 588	Fundacja Otwarty Dialog	353754
13,27%	1 930 794	256 303	Polska Fundacja Dla Afryki	415325
12,42%	4 585 659	569 757	Fundacja Lotto	345434
12,31%	16 995 493	2 093 680	Fundacja PZU	53778
11,63%	1 137 419	132 365	Fundacja Legalna Kultura	400728
11,29%	32 107 987	3 625 476	Fundacja im. Stefana Batorego	101194
5,87%	80 702 986	4 741 551	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	30897
5,80%	54 401 997	3 160 730	Fundacja Rozwoju Śląska	41765
4,51%	5 162 395	232 934	Fundacja Sternik – Kraków	425052
3,91%	9 829 085	384 665	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781
3,66%	22 185 117	814 110	Fundacja PKO Banku Polskiego	364669
3,66%	3 742 335	137 043	Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej	232184
2,24%	144 549 276	3 241 238	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904
0,77%	15 596 744	120 326	Fundacja KGHM Polska Miedź	154740

¹⁹⁰ Koszty z tytułu prowadzenia działalności określono na „0”, jako pozostałe koszty ogółem wskazano kwotę 20 558 zł.

6.3. Zatrudnienie w fundacji

6.3.1. Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę

W badanych fundacjach w roku objętym sprawozdaniem zatrudnionych było łącznie 1600 osób.

W 58% fundacji na podstawie umowy o pracę nie zatrudniano nikogo. Równocześnie jednak fundacje te korzystały z usług 368 osób świadczących na ich rzecz usługi na podstawie umów cywilnoprawnych oraz z 1399 wolontariuszy. Wynika z tego, że forma umowy o pracę jest najmniej atrakcyjna dla większości fundacji.

W pozostałych 22% fundacji zatrudniano od 1 do 5 osób, a w 19% fundacji powyżej 6 osób.

Liczba osób zatrudnionych	Procent fundacji
0	58,59%
1-5	22,02%
6-10	5,28%
11-20	4,84%
21-100	8,37%
powyżej 100	0,88%

Fundacje zatrudniające najwięcej pracowników przedstawiono w tabeli poniżej.

Liczba zatrudnionych	Fundacja	Nr KRS
144	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781
109	Krajowa Fundacja Medyczna	168096
96	Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”	79838
85	Fundacja DKMS	318602
84	Polska Akcja Humanitarna	136833
78	Fundacja Argenta	617092
71	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174486
71	Fundacja Pomocy Dzieciom „Kolorowy Świat”	161880
61	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
57	Fundacja WWF Polska	160673

6.3.1.1. Wynagrodzenie

Najwyższe łączne wynagrodzenie roczne brutto wypłacone pracownikom:

Wynagrodzenie roczne wszystkich pracowników brutto w zł	Fundacja	Nr KRS
7 168 194	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109 744
6 235 762	Fundacja DKMS	318 602
5 328 670	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94 781
3 716 635	Krajowa Fundacja Medyczna	168 096
3 559 926	Fundacja Greenpeace Polska	180 402
3 537 057	Fundacja im. Stefana Batorego	101 194
3 504 730	Polska Akcja Humanitarna	136 833
3 403 360	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174 486
2 587 355	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	51 191
2 336 968	Fundacja WWF Polska	160 673
2 220 911	Fundacja Sternik – Kraków	425 052
2 206 092	Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”	79 838
2 161 448	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37 904
2 122 659	Fundacja „Centrum Europejskie – Natolin”	21 941
2 091 438	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	30 897
2 010 589	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej	97 168
1 935 388	Fundacja Pomocy Dzieciom „Kolorowy Świat”	161 880
1 909 602	Fundacja Lotto	345 434
1 689 694	Fundacja PZU	53 778
1 594 372	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	138 239
1 544 174	Fundacja Rozwoju Śląska	41 765
1 195 783	Fundacja Wro Centrum Sztuki Mediów	72 330
870 581	Fundacja TVN „Nie Jesteś Sam”	14 124

6.3.1.2. Stosunek najwyższego wynagrodzenia rocznego brutto wypłaconego łącznie wszystkim pracownikom zatrudnionym w fundacji wobec przychodów fundacji

Stosunek wynagrodzenia do przychodów w %	Wynagrodzenie w zł	Przychody roczne fundacji w zł	Nazwa fundacji	Numer KRS
45,05%	2 122 659	4 711 156	Fundacja „Centrum Europejskie – Natolin”	21941
45,05%	1 195 783	2 653 828	Fundacja Wro Centrum Sztuki Mediów	72330
44,00%	2 206 092	5 013 518	Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”	79838
41,47%	3 559 926	8 582 523	Fundacja Greenpeace Polska	180402
38,30%	2 587 355	6 755 047	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	51191
36,04%	2 220 911	6 161 134	Fundacja Sternik – Kraków	425052
34,22%	5 328 670	15 568 255	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781
34,01%	3 403 360	10 005 390	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174486
30,45%	1 935 388	6 354 775	Fundacja Pomocy Dzieciom „Kolorowy Świat”	161880
30,18%	1 594 372	5 282 334	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	138239
27,85%	1 909 602	6 855 808	Fundacja Lotto	345434
22,65%	7168194	31 643 079	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
12,93%	1 544 174	11 941 031	Fundacja Rozwoju Śląska	41765
12,06%	2 010 589	16 667 950	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej	97168
10,18%	3 537 057	34 718 525	Fundacja im. Stefana Batorego	101194
9,93%	2 336 968	23 517 626	Fundacja WWF Polska	160673
7,52%	6 235 762	82 836 857	Fundacja DKMS	318602
6,97%	870 581	12 473 843	Fundacja TVN „Nie Jesteś Sam”	14124
5,50%	3 504 730	63 690 201	Polska Akcja Humanitarna	136833
4,12%	3 716 635	90 055 491	Krajowa Fundacja Medyczna	168096
3,81%	1 689 694	44 247 600	Fundacja PZU	53778
2,35%	2 091 438	88 631 668	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	30897
1,17%	2 161 448	184 325 694	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904

Najwyższe średnie roczne wynagrodzenie brutto wypłacone pojedynczym pracownikom przedstawiono w tabeli poniżej.

Średnie roczne wynagrodzenie jednego pracownika brutto w zł	Liczba pracowników	Fundacja	Nr KRS
398 594	3	Fundacja Wro Centrum Sztuki Mediów	72330
281 615	6	Fundacja PZU	53778
272 800	7	Fundacja Lotto	345434
199 100	1	Fundacja Normalne Miasto „Fenomen”	327680
117 511	61	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
107 076	5	Fundacja Auschwitz-Birkenau	328383
100 737	7	Fundacja PKO Banku Polskiego	364669

Średnie roczne wynagrodzenie jednego pracownika brutto w zł	Liczba pracowników	Fundacja	Nr KRS
100 529	20	Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej	97168
91 249	6	Fundacja Veolia Polska	567458
79 109	45	Fundacja Greenpeace Polska	180402
73 688	48	Fundacja im. Stefana Batorego	101194
73 361	85	Fundacja DKMS	318602
73 195	29	Fundacja „Centrum Europejskie – Natolin”	21941
72 548	12	Fundacja TVN „Nie Jesteś Sam”	14124
65 498	33	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904
65 142	3	Fundacja „Mam Serce”	362564
63 774	25	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	138239
61 766	25	Fundacja Rozwoju Śląska	41765
59 626	11	Fundacja refugee.pl im. Małgorzaty Jasiczek-Gebert	540021
58 803	44	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	51191
58 095	36	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy	30897
48 785	4	Fundacja Ewy Błaszczyk „Akogo?”	125054
47 934	71	Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174486
46 746	15	Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych	26197
43 547	51	Fundacja Sternik – Kraków	425052
41 722	84	Polska Akcja Humanitarna	136833
41 064	12	Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”	150776
40 999	57	Fundacja WWF Polska	160673
37 004	144	Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781
35 409	14	Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	35823
34 572	23	Fundacja Uniwersytet Dzieci	279712
34 097	109	Krajowa Fundacja Medyczna	168096
30 965	15	Fundacja Rozwoju Edukacji, Pracy, Integracji	340823
27 258	71	Fundacja Pomocy Dzieciom „Kolorowy Świat”	161880
26 460	20	Domy Wspólnoty Chleb Życia	132424
22 980	96	Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”	79838

6.3.2. Świadczenie usług na rzecz fundacji na podstawie umów cywilnoprawnych

W 91 badanych fundacji, czyli 40,08%, korzystano z usług świadczonych na podstawie umów cywilnoprawnych. Umowami cywilnoprawnymi z tymi fundacjami związane były 3727 osoby.

Najwięcej osób „zatrudnionych” na podstawie umowy cywilnoprawnej było w Fundacji Na Rzecz Nauki Polskiej¹⁹¹ 818 osób, następnie w Fundacji im. Stefana Batorego¹⁹² – 312, w Kra-

¹⁹¹ KRS nr 109744.

¹⁹² KRS nr 101194.

jowej Fundacji Medyczna¹⁹³ – 192, Fundacji Instytut Spraw Publicznych¹⁹⁴ – 171, Fundacji Greenpeace Polska¹⁹⁵ – 156 oraz w Fundacji Anny Dymnej „Mimo Wszystko”¹⁹⁶ – 144 osoby.

Najwięcej, bo prawie w 43% badanych fundacji usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej świadczyło do 5 osób, a w 35% fundacji – ponad 20 osób.

Średnia liczba osób świadczących usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej została przedstawiona w tabeli poniżej.

Liczba osób świadczących usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej	Procent fundacji
1-5	42,85%
6-10	10,98%
11-20	10,98%
21-100	23,07%
powyżej 100	12,08%

6.3.2.1. Wynagrodzenie z tytułu umów cywilnoprawnych

Średnie roczne wynagrodzenie brutto osób świadczących usługi na rzecz fundacji na podstawie umów cywilnoprawnych wynosiło 5894 zł.

Najwyższe kwoty wypłacone z tytułu umów cywilnoprawnych w roku objętym sprawozdaniami przedstawiono poniżej w tabeli.

Kwota brutto w zł	Fundacja	Nr KRS
2 562 298	Krajowa Fundacja Medyczna	168096
1 440 728	Fundacja Na Rzecz Nauki Polskiej	109744
1 037 088	Fundacja Wro Centrum Sztuki Mediów	72330
995 056	Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	37904
952 353	Fundacja im. Stefana Batorego	101194
821 671	Fundacja Greenpeace Polska	180402
744 122	Fundacja Instytut Spraw Publicznych	138239
721 572	Fundacja WWF Polska	160673

¹⁹³ KRS nr 168096.

¹⁹⁴ KRS nr 138239.

¹⁹⁵ KRS nr 180402.

¹⁹⁶ KRS nr 174486.

6.4. Wolontariat w fundacjach

Ze świadczeń wolontariuszy korzystało 45,81% badanych fundacji.

Z największej liczby wolontariuszy korzystały trzy fundacje: Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy¹⁹⁷ korzystała ze świadczeń 120 000, Fundacja DKMS¹⁹⁸ z 18 580, Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”¹⁹⁹ z 5400 wolontariuszy. Świadczenia na rzecz tych trzech fundacji wykonywało łącznie 143 980 wolontariuszy. Pozostałe 101 fundacji korzystało ze świadczeń 4605 wolontariuszy. Średnia liczba wolontariuszy w tych fundacjach nie jest duża. W prawie 56% fundacji świadczenia wykonywało do 20 wolontariuszy, w 24% do 5 wolontariuszy.

Szczegółowe dane dotyczące wolontariatu przedstawiono w tabeli:

Liczba wolontariuszy	Procent fundacji
1-5	24,03%
6-10	15,38%
11-20	16,34%
21-100	32,69%
101-1000	9,61%
powyżej 1000	1,92%

6.5. Pożyczki udzielane przez fundacje

W orzecznictwie sądowym dopuszczono możliwość udzielania przez fundacje pożyczek. W uzasadnieniu uchwały z dnia 7 lipca 1993 r., III CZP 88/93²⁰⁰, wskazując, że celem dalekością fundacji jest stopniowa prywatyzacja gospodarki kraju, celem bezpośrednim zaś jest udostępnienie pracownikom przedsiębiorstwa środków finansowych na zakup udziałów w prywatyzowanym przedsiębiorstwie, uznał, że żaden z tych celów nie mógł być zakwestionowany w świetle art. 1 u.f. Sposobem udostępniania środków finansowych jest udzielanie oprocentowanych pożyczek i tak właśnie sprecyzowano statutowy cel fundacji. Jest to cel oczywiście różny od celu instytucji bankowych, pożyczki bowiem udzielane przez fundację nie stanowią czynności bankowych, ani też jej działalność nie jest działalnością bankową. Nie ma zatem ani podstaw, ani potrzeby kwalifikowania działalności fundacji na gruncie przepisów Prawa bankowego. Zawiera ona odpowiednie umowy na

¹⁹⁷ KRS nr 30897.

¹⁹⁸ KRS nr 318602.

¹⁹⁹ KRS nr 150776.

²⁰⁰ OSNC 1994, nr 1, poz. 14.

podstawie przepisów kodeksu cywilnego, wykorzystując nie tylko ogólną zasadę swobody działalności gospodarczej, ale i to, że na podstawie czynności prawnej (umowy pożyczki) strony mogą uzgodnić obowiązek płacenia odsetek od pożyczonej kwoty (art. 359 § 1 k.c.). Stanowisko to potwierdzono w uchwale z dnia 2 lutego 1994 r., III CZP 183/93²⁰¹, w której stwierdzono, że celem fundacji ustanowionej przez przedsiębiorstwo państwowe może być udzielanie pracownikom tego przedsiębiorstwa oprocentowanych pożyczek na zakup udziałów w spółce, mającej wykupić lub wydzierżawić to przedsiębiorstwo, bądź w spółkach powstałych z restrukturyzacji innych, określonych rodzajowo jednostek. Również Naczelny Sąd Administracyjny aprobował wspieranie procesu prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych jako cel fundacji (por. wyrok z dnia 21 kwietnia 1994 r., SA/Po 3259/93²⁰²).

Wśród badanych znajdują się fundacje udzielające pożyczek.

Zgodnie ze statutem „Fundacji Rozwoju Regionu Łukta”²⁰³ cele i zadania Fundacja realizuje w szczególności przez udzielanie pomocy finansowej oraz specjalistycznej w organizowaniu, prowadzeniu i rozwijaniu działalności, w tym działalności gospodarczej w formie m.in. udzielania pożyczek i udostępniania środków finansowych tworzonemu i istniejącym mikro, małym i średnim podmiotom gospodarczym oraz wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw m.in. poprzez szkolenia, doradztwo, udzielanie pożyczek finansowych i poręczeń kredytowych²⁰⁴. Dla realizacji swoich celów Fundacja może tworzyć wyodrębnione księgowo fundusze, w szczególności Fundusze Pożyczkowe oraz Fundusz Stypendialny. Szczegółowy zakres organizacji i działania funduszy określają odrębne regulaminy uchwalane przez Zarząd Fundacji²⁰⁵. Odsetki od udzielonych pożyczek stanowią dochody fundacji²⁰⁶.

W roku sprawozdawczym Fundacja prowadziła sześć funduszy pożyczkowych, w ramach których z funduszy własnych udzielono 20 pożyczek na łączną kwotę 1 936 000 zł, a ze środków Unii Europejskiej udzielono 49 pożyczek na kwotę 5 807 605 zł.

Podstawą udzielania pożyczek pieniężnych przez Podlaską Fundację Rozwoju Regionalnego²⁰⁷ z utworzonego w 2002 r. funduszu pożyczkowego jest statut Fundacji określający cele jej działania, tj. wspomaganie rozwoju gospodarczego, w tym rozwój przedsiębiorczości, w szczególności inspirowanie tworzenia i wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw. Wszystkie pożyczki zostały udzielone przez Fundację małym i średnim przedsiębiorstwom na rozwój ich działalności gospodarczej. Na fundusz pożyczkowy Fundacji składały się pożyczki udzielone Fundacji przez Bank Gospodarstwa Krajowego, dotacje przyznane przez Polską

²⁰¹ OSNC 1994, nr 6, poz. 137; „Glosa” 1995, nr 4, s. 15–17, z glosą B. Smykli.

²⁰² „Monitor Podatkowy” 1994, nr 11, s. 341.

²⁰³ KRS nr 35823. Statut fundacji: <http://www.fril.org.pl/status-fundacji/> (dostęp: 22.06.2019 r.).

²⁰⁴ § 10 ust. 1 pkt 2 ppkt b, § 10 ust. 1 pkt 13.

²⁰⁵ § 10 ust. 2.

²⁰⁶ § 16 pkt 9.

²⁰⁷ KRS nr 51191, www.parp.gov.pl/ (dostęp: 22.06.2019 r.).

Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz dofinansowanie od Województwa Podlaskiego. W roku objętym sprawozdaniem Fundacja udzieliła 84 pożyczki na kwotę 16 823 300 zł.

Fundacja Rozwoju Śląska²⁰⁸ prowadzi działalność dotacyjną dla organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce i innych podmiotów. Określa, że realizuje swoje cele przez zwrotne i bez-zwrotne finansowanie inwestycji oraz przyznawanie pomocy finansowej. Rodzaj i wielkość pomocy materialnej, finansowej lub rzeczowej ustala się odrębnie dla każdego indywidualnie rozpatrywanego przypadku. Pomoc materialna przyznawana jest tylko wówczas, gdy łącznie z tą pomocą zabezpieczone będzie sfinansowanie całego przedsięwzięcia. Ze wsparcia finansowego Fundacji mogą korzystać mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolne, przedstawiciele wolnych zawodów, stowarzyszenia oraz inne organizacje pozarządowe.

Fundacja prowadzi działalność gospodarczą w przedmiocie określonym w PKD jako „Pozostałe formy udzielenia kredytów”²⁰⁹. W 2016 r. Fundacja osiągnęła z tytułu tej działalności przychód w kwocie 4 489 073,40 zł; łączny przychód fundacji z działalności gospodarczej wynosił 4 665 223,15 zł. Suma poniesionych kosztów na prowadzenie tego rodzaju działalności gospodarczej wyniosła 1 744 057,49 zł. Wynik finansowy tego rodzaju działalności wynosił 2 745 015,91 zł. W roku sprawozdawczym wyłącznie w działalności gospodarczej było zaangażowanych 11 etatów.

Fundacja, pełniąc funkcję Regionalnej Instytucji Finansującej, współpracowała z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości w zakresie merytorycznego i finansowego monitoringu Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

W 2016 r. przyznano 240 pożyczek na kwotę 54 401 997 zł (w 2015 r. – 317 pożyczek na kwotę 48 620 000 zł, a w 2014 r. – 190 pożyczek na kwotę 39 650 000 zł). Bilans Fundacji w 2016 r. po stronie aktywów i pasywów wykazał kwotę 174 917 703 zł.

7. Nadzór zewnętrzny

W stosunku do żadnej z badanych fundacji właściwy minister ani starosta nie podjął środków przewidzianych w art. 13–14 u.f. ani nie wystąpili do sądu z wnioskami przewidzianymi w tych przepisach.

W 10 fundacjach przeprowadzono badanie sprawozdania finansowego na podstawie ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, co stanowi 4,40% badanych fundacji.

W 22 fundacjach (9,69%) kontrole przeprowadzały inne podmioty, które przedstawiono w tabeli poniżej. Podmioty kontrolujące podano zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniach, wskazanymi przez fundacje.

²⁰⁸ KRS nr 41765.

²⁰⁹ PKD 64.92.Z.

Fundacja	Nr KRS	Podmiot kontrolujący
Fundacja Instytut Spraw Publicznych	138239	1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji 2. Urząd Kontroli Skarbowej
Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”	174486	1. Państwowa Inspekcja Sanitarna 2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 3. Komendant Powiatowy Straży Pożarnej
Domy Wspólnoty Chleb Życia	132424	1. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opatowie 2. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Ostrowcu Świętokrzyskim 3. Obwodowy Urząd Miar
Krajowa Fundacja Medyczna	168096	1. Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa 2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych 3. Prezes Państwowej Agencji Atomistyki 4. Mazowiecki Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia 5. Mazowiecki Urząd Wojewódzki
Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej	239622	1. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego 2. Urząd Kontroli Skarbowej
Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego	51191	Bank Gospodarstwa Krajowego w zakresie poprawności realizacji Umowy Operacyjnej Pożyczka Globalna – 2 kontrole Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości – w zakresie „Kontrola kwartalnego sprawozdania RIF za II kwartał 2016 r. z wydatków związanych z wdrażaniem POIG”
Fundacja Wspierania Kyokushin Karate Matsushima Polska „Mushin” Honbu Dojo Szydłowiec	536908	Cztery kontrole mające na celu sprawdzenie właściwej realizacji umów zawartych w ramach konkursów ogłoszonych Powiat Szydłowiecki i Gminę Szydłowiec
Gdańska Fundacja Kultury Chrześcijańskiej im. św. Brata Alberta	66525	Kontrola Państwowej Inspekcji Pracy
Fundacja „Świat z Uśmiechem”	328521	1. „Kuratorium” 2. Biuro Rzecznika Praw Dziecka
Fundacja Nieprzetartego Szlaku	277202	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Fundacja Rozwoju Edukacji, Pracy, Integracji	340823	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – kontrola wykonania zadań zleconych
Fundacja WWF Polska	160673	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Fundacja Argenta	617092	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeprowadził czynności sprawdzające w zakresie wypłaty wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych oraz dofinansowania do wynagrodzeń pracowników ze środków PFRON Kontrola okresowa działalności Zakładu Aktywności Zawodowej w Zambrowie, prowadzona przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Fundacja Rozwoju Śląska	41765	1. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości 2. Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego Trzy razy przeprowadzano audyt
Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”	79838	1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu 2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim 3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrzeszowie 4. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu
Fundacja „Zwierzęca Arkadia”	425968	Powiatowy Inspektorat Weterynarii
Fundacja Pomocy Dzieciom „Kolorowy Świat”	161880	1. Sanepid 2. Państwowa Straż Pożarna 3. Nadzór Budowlany 4. Urząd Dozoru Technicznego

Fundacja	Nr KRS	Podmiot kontrolujący
Fundacja im. Ks. Siemaszki	94781	Starostwo Powiatowe w Krakowie
Fundacja Rozwoju Regionu Łukta	35823	Urząd Marszałkowski – ocena realizacji projektu (zalecono korektę, którą fundacja wykonała) + cztery audyty kwartalne (wyniki pozytywne)
Fundacja Edukacyjna Pro Musica	214614	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
Kulczyk Foundation	471002	W dniu składania sprawozdania w Fundacji prowadzone było postępowanie kontrolne odnośnie zwrotu podatku VAT za III kwartał 2016 r.
Fundacja „Centrum Europejskie – Natolin”	21941	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

8. Podsumowanie

Podczas badania danych zawartych w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz w sprawozdaniach fundacji nie dostrzeżono przypadków nadużycia formy fundacji, zauważono jedynie drobne nieprawidłowości i uchybienia. Wnioski z przeprowadzonych badań przedstawione zostaną poniżej.

8.1. Nazwa fundacji

Prawie 13% fundacji wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego występuje w obrocie prawnym pod nazwą, z której nie wynika, w jakiej formie organizacyjno-prawnej funkcjonują. Fundacje te bowiem nie zawierają w nazwie określenia „fundacja”. Praktyka ta nie jest wynikiem obchodzenia prawa przez fundatorów, osoby ustalające statut fundacji lub nieprawidłowego funkcjonowania sądu rejestrowego, lecz powodowana jest tym, że ustawa o fundacjach nie wymaga, aby w nazwie występowało określenie „fundacja”. Powoduje to, że kontrahent fundacji może zostać wprowadzony w błąd co do tego, z jakim podmiotem prawnym np. prowadzi negocjacje lub dokonuje czynności prawnych. Szczególnie niebezpieczeństwo wprowadzenia w błąd i dokonania niekorzystnych rozporządzeń majątkowych występuje wówczas, gdy nazwa fundacji zawiera elementy sugerujące, że mamy do czynienia z innym podmiotem. Tak jest np. gdy fundacja zawiera określenie „Instytut”, co może sugerować, że jest to instytucja o charakterze naukowo-badawczym, dydaktycznym lub placówka naukowa.

Uwagi te nie dotyczą fundacji prowadzących działalność gospodarczą, które – jako przedsiębiorcy – działają pod firmą (art. 43² § 1 k.c.) i obowiązane są określić w niej formę osoby prawnej (art. 43⁵ § 2 *in principio* k.c.).

Klika fundacji używa w nazwie słów „Rzecznik Praw”, co może wprowadzać w błąd osoby trzecie i sugerować, że jest to podmiot będący konstytucyjnym lub ustawowym organem władzy państwowej, tak jak np. Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Praw Pasażera Kolei.

Niepokojącym zjawiskiem, mającym istotne znaczenie dla bezpieczeństwa obrotu, jest też występowanie w obrocie prawnym kilku fundacji pod taką samą nazwą. Powielające się nazwy nosi łącznie 842, czyli 3,75%, fundacji z wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego. Postulować w tym zakresie należy wprowadzenie przepisu, nakładającego na osobę ustalającą statut fundacji (art. 5 u.f.) obowiązek określenia jej nazwy w sposób odróżniający od nazw fundacji wpisanych do Rejestru. Spełnienie obecnie tego obowiązku – wobec prowadzenia rejestru w formie elektronicznej i jego powszechnej dostępności w internecie – nie nastręcza trudności.

Należy zwrócić uwagę, że sąd rejestrowy nie ma obowiązku czuwania, aby nie dochodziło do kolizji nazw fundacji, a zatem zbieżność nazwy rejestrowanej fundacji z nazwą już istniejącej nie może być podstawą odmowy wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Mogą zatem istnieć fundacje o zbieżnej lub nawet tożsamej nazwie, mające nawet taką samą siedzibę. Taki stan prawny nie zapewnia bezpieczeństwa obrotu.

8.2. Przedmiot działalności

Prawie połowa badanych fundacji jako przedmiot działalności wskazała opiekę, pomoc społeczną i socjalną, czyli szeroko rozumianą działalność charytatywną. Działalność ta zwykle połączona jest działalnością w zakresie ochrony zdrowia, którą wskazała ponad 1/3 fundacji. Ponad 1/4 badanych fundacji jako przedmiot działalności wskazała edukację, oświatę i wychowanie, a ponad 1/5 kulturę i sztukę.

Nieco inaczej przedstawia się przedmiot działalności badanych fundacji niebędących organizacjami pożytku publicznego. Najwięcej fundacji deklaruje jako działalność kulturę i sztukę, następnie edukację, oświatę i wychowanie. Opieka, pomoc społeczna i socjalna są przedmiotem działalności prawie 1/3 fundacji niebędących o.p.p., podczas gdy w wypadku fundacji będących o.p.p. stanowi ponad 56%. Sport, turystyka, rekreacja są przedmiotem działania 17% fundacji niebędących o.p.p., podczas gdy jedynie 8% fundacji będących o.p.p. wskazuje na ten rodzaj działalności.

Fundacje będące o.p.p. działają zwykle w kilku sferach, a najczęściej w sferze pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (31,71%), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (21,89%),

nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania (21,12%), ochrony i promocji zdrowia (17,65%), działalności na rzecz dzieci i młodzieży (14,68%).

Z przedmiotem działalności wiąże się zagadnienie liczby odbiorców działań fundacji będącej o.p.p.²¹⁰ Ze sprawozdań wynika, że niektóre fundacje podają dowolne, nierealne i nieweryfikowalne dane. Przykładem są fundacje, które podały, że ich odbiorcami jest 99 999 999²¹¹ oraz 21 900 000²¹² osób fizycznych.

8.3. Zarząd fundacji

Liczba członków zarządu w badanych fundacjach kształtowała się od jednej osoby do 19 osób. Krytykowany w doktrynie jednoosobowy zarząd funkcjonuje w ponad 21% badanych fundacji. Średnio we wszystkich badanych fundacjach w skład zarządu wchodziło 2,52 osoby, a w fundacjach będących o.p.p. 2,84 osoby.

Zastrzeżenia budzą postanowienia statutów, w których mowa jest o oświadczeniach woli w zakresie „zwykłego zarządu” oraz przekraczających taki zarząd. Pojęcie to nie zostało zdefiniowane w ustawie o fundacjach, ani w przepisach ogólnych dotyczących wszystkich osób prawnych. Najczęściej pojęcie „zwykłego zarządu” nie jest również definiowane w statucie. Prawidłowość umocowania członków zarządu zależy zatem w praktyce od wykładni tego nieostrego pojęcia, co zagraża bezpieczeństwu obrotu. Kontrahent fundacji nie jest bowiem pewien, czy dana czynność mieści się w zakresie zwykłego zarządu czy też go przekracza. Nawet gdy pojęcie to zostało zdefiniowane w statucie, nie zmienia to istotnie sytuacji osób trzecich. Dane te nie są bowiem zazwyczaj wpisywane do Krajowego Rejestru Sądowego i w związku z tym nie są objęte zasadą jawności materialnej w ujęciu pozytywnym i negatywnym (art. 15 i 14 u.K.R.S.) oraz domniemaniem prawdziwości (art. 17 ust. 1 u.K.R.S.).

Z przeprowadzonych badań wynika, że w 73% fundacji będących o.p.p. członkowie zarządu nie otrzymują wynagrodzenia za swoje czynności, w fundacjach niebędących o.p.p. aż 82% członków zarządu pracuje społecznie.

Najwyższe wynagrodzenie zarządu badanych fundacji wyniosło kwotę 56 998 zł, co stanowiło 4,10% przychodu fundacji i 26,09% kosztów administracyjnych, w innych fundacjach kwotę 56 998 zł – 4,10% – 26,09% oraz kwotę 37 236 zł – 1,41% przychodu i 5,77% kosztów administracyjnych.

Jedynie w jednej fundacji kwoty wypłacone członkom zarządu wyniosły 44,28% przychodu fundacji, w trzech kolejnych fundacjach – 8,95%, 5,58% i 5,45%.

²¹⁰ Dane te wpisuje się rubryki II.2.1. i II.2.2. rocznego sprawozdania merytorycznego z działalności o.p.p.

²¹¹ Fundacja im. Stefana Batorego, KRS nr 101194.

²¹² Fundacja WWF Polska, KRS nr 160673.

Najwyższe wynagrodzenia miesięczne brutto pojedynczych członków zarządu wyniosły: 24 123 zł, 20 182 zł, 32 228 zł, 16 263 zł, 12 412 zł.

Średnie wynagrodzenie członka zarządu wszystkich badanych fundacji wynosi 2465 zł brutto miesięcznie, w wypadku fundacji będących o.p.p. jest to kwota 2395 zł, a w wypadku fundacji niebędących o.p.p. – 2623 zł brutto miesięcznie.

8.4. Organ kontroli wewnętrznej

Organ kontroli wewnętrznej przyjmuje różne nazwy, np. dyrektor, rada dyrektorów, prezydium fundacji, powiernik fundacji, patron. Nazwy te mogą wprowadzać w błąd uczestników obrotu, gdyż sugerują, że organ ten jest upoważniony do reprezentowania fundacji. W związku z tym zasadne wydaje się ustawowe określenie nazwy organu kontrolnego fundacji, co zapewniłoby większe bezpieczeństwo obrotu.

Organ kontroli lub nadzoru wewnętrzznego zwykle jest organem kolegialnym. Jedynie w 0,26% fundacji organ ten jest jednoosobowy.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 4 u.d.p.p.w. fundacja będąca organizacją pożytku publicznego powinna posiadać statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru. Przepis ten nie zawsze jest przestrzegany, gdyż jednoosobowy organ kontroli występował w 1,86% fundacji wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego.

8.5. Przychody i wydatki fundacji

Prawie 70% fundacji uzyskuje przychody z tytułu darowizn, ponad 50% fundacji z tytułu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, a prawie 1/4 fundacji uzyskuje środki z budżetu państwa oraz odpłatnych świadczeń realizowanych w ramach celów statutowych.

W wypadku fundacji niebędących o.p.p. ponad 70% fundacji uzyskuje przychody z tytułu darowizn, a ponad 37% fundacji uzyskuje środki odpłatnych świadczeń realizowanych w ramach celów statutowych.

Źródła przychodów fundacji będących o.p.p. kształtują się nieco inaczej. Prawie 80% tych fundacji uzyskuje przychód z tytułu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, prawie 70% fundacji otrzymuje darowizny, ponad 1/4 fundacji korzysta ze środków pochodzących z budżetu jednostek samorządu terytorialnego i prawie tyle samo fundacji ze środków pochodzących z budżetu państw.

Pewną specyfiką charakteryzują się przychody tzw. fundacji korporacyjnych. Głównym, najważniejszym i praktycznie jedynym źródłem przychodów tych fundacji są darowizny dokonywane przez fundatorów (podmioty gospodarcze, które je utworzyły).

Ponad 34% fundacji osiągnęło przychody od 100 001 do 1 000 000 zł. Średni przychód w tej grupie wynosił 350 729 zł. Nieco mniej, bo 28% badanych fundacji, osiągnęło przychód od 10 001 do 100 000 zł, średni przychód w tej grupie wynosił 47 457 zł.

Prawie 5% fundacji osiągało przychód do 1000 zł, a średni przychód w tej grupie wynosił 258 zł, a 9% to najbogatsze fundacje o przychodach powyżej 10 000 000 zł.

Spośród badanych 19,38% prowadziło działalność gospodarczą. Działalność taką prowadziło 14,01% spośród fundacji będących o.p.p. oraz 31,42% spośród fundacji niebędących o.p.p.

Fundacje zgłaszały do Krajowego Rejestru Sądowego średnio 4,43 rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej. Rekordowe jest wskazanie przez fundację 74 rodzajów planowanej działalności gospodarczej, inne fundacje wskazały np. 36 i 28 rodzajów działalności gospodarczej.

Wśród fundacji o przychodach powyżej 1 000 000 zł stosunek przychodów z działalności gospodarczej do przychodów z pozostałych źródeł wynosił średnio 55%. Średni procentowy stosunek przychodu z działalności gospodarczej osiągniętego przez pozostałe badane fundacje do przychodu osiągniętego z innych źródeł wynosi 32,56%.

Na marginesie należy zwrócić uwagę, że niezmieniona od 1991 r.²¹³ pozostaje, określona w art. 5 ust. 5 u.f., minimalna wartość środków majątkowych fundacji przeznaczonych na działalność gospodarczą, która wynosi tysiąc złotych. Kwota ta jest obecnie nierealna ekonomicznie i przepis ten nie spełnia jakiejkolwiek roli. Należy zatem postulować zwiększenie tej kwoty do realnej wysokości. Przykładowo można wskazać, że w projekcie ustawy o fundacjach z 2006 r. kwotę tę określono na 20 000 zł, a zgodnie z art. 7 ust. 2 projektu rozporządzenia Rady w sprawie statutu fundacji europejskiej (FE)²¹⁴ fundacja europejska posiada aktywa równoważne przynajmniej kwocie 25 000 EUR.

Należy też zwrócić uwagę, że w doktrynie zgłoszono postulat, zgodnie z którym należałoby znowelizować ustawę o fundacjach, tak aby zlikwidować wymóg deklaracji kwoty na działalność gospodarczą przy tworzeniu fundacji jako wyznacznika poziomu możliwej skali tej działalności na rzecz podejmowania stosownych uchwał każdorazowo (corocznie) przez odpowiedni organ fundacji²¹⁵.

Ponad 7% fundacji nie przeznaczają żadnej kwoty na cele statutowe, czyli *de facto* fundacje te nie prowadzą działalności statutowej. Prawie 1/3 fundacji wydaje na cele statutowe od 10 001 do 100 000 zł, a średnia w tym zakresie wydatków wyniosła 48 128 zł. Wydatki

²¹³ Por. art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o zmianie ustawy o fundacjach (Dz.U. Nr 19, poz. 82).

²¹⁴ <https://bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/wspolpraca-miedzynarodowa/wspolpraca-europejska/konsultacje-dokumentow-ue/> (dostęp: 22.06.2019 r.).

²¹⁵ P. Staszczuk, Ustawa o fundacjach. Komentarz praktyczny, Warszawa 2015, s. 63.

w wysokości 1 000 001 do 1 000 000 zł ponosi 1/4 fundacji, a średnie wydatki w tym zakresie wynoszą 380 777 zł.

Koszty administracyjne wykazało 53,74% z badanych fundacji, 36,12% określiło te koszty na kwotę 0 zł, natomiast 11,89% fundacji nie podało danych w tym zakresie.

W niektórych fundacjach występuje bardzo duża dysproporcja między kwotami przeznaczonymi na cele administracyjne a wydatkami na cele statutowe. Rekordowe są wydatki fundacji, która przeznacza siedem razy więcej na cele administracyjne niż na cele statutowe. Niewiele mniejsze są wydatki na cele administracyjne dwóch następnych fundacji, które wynoszą ponad sześć razy więcej niż wydatki na cele statutowe. Takie wydatki naruszają istotę konstrukcji fundacji.

Analiza przychodów i wydatków fundacji pozwala na sformułowanie wniosku, że niektóre fundacje prowadzą skromną lub wręcz iluzoryczną działalność. Powstają też wątpliwości, czy sprawozdanie w tym zakresie jest sporządzone zgodnie z prawdą. Przykładem jest Fundacja Bookarest²¹⁶, przychód fundacji wyniósł 641 zł, na działalność statutową wydano 0 zł. Liczbę wolontariuszy i pracowników określono jako „0”. Prowadzone działania fundacja opisała na ponad pięciu stronach sprawozdania, a wskazana w sprawozdaniu liczba odbiorców działań fundacji to 500 osób fizycznych. Powstaje pytanie, w jaki sposób fundacja prowadzi swoją działalność, skoro nie korzysta z pomocy wolontariuszy i nie zatrudnia pracowników?

8.6. Zatrudnienie w fundacjach

W badanych fundacjach na podstawie umowy o pracę zatrudnionych było 1600 osób, na podstawie umów cywilnoprawnych usługi na rzecz fundacji świadczyły 3727 osób, fundacje korzystały też z pomocy 148 585 wolontariuszy.

W 58% fundacji na podstawie umowy o pracę nie zatrudniano nikogo. Równocześnie jednak fundacje te korzystały z usług 368 osób świadczących na ich rzecz usługi na podstawie umów cywilnoprawnych oraz z 1399 wolontariuszy. Wynika z tego, że forma umowy o pracę jest najmniej atrakcyjna dla większości fundacji. Zatrudnienie w pozostałych fundacjach przedstawiało się następująco – w 22% fundacji zatrudniano od 1 do 5 osób, a w 19% fundacji powyżej 6 osób.

Największe roczne wynagrodzenia pracowników wynosiły: 398 594, 281 615, 272 800, 199 100, 117 511, 107 076, 100 737 oraz 100 529 zł. Pozostałe wynagrodzenia kształtowały się poniżej 100 000 zł.

Spośród badanych fundacji 40,08% korzystało z usług świadczonych na podstawie umów cywilnoprawnych. Umowami cywilnoprawnymi z tymi fundacjami związane były 3727 osoby.

²¹⁶ KRS nr 338761.

Najczęściej fundacje korzystały z usług 1–5 osób (42% fundacji) oraz 21–100 (23% fundacji). Średnie roczne wynagrodzenie brutto osób świadczących usługi na rzecz fundacji na podstawie umów cywilnoprawnych wynosiło 5894 zł.

Ze świadczeń wolontariuszy korzystało 45,81% badanych fundacji.

Z największej liczby wolontariuszy korzystały trzy fundacje, na których rzecz świadczenia wykonywało łącznie 143 980 wolontariuszy. Pozostałe fundacje korzystały ze świadczeń 4605 wolontariuszy.

8.7. Nadzór zewnętrzny

W stosunku do żadnej z badanych fundacji właściwy minister ani starosta nie podjął środków przewidzianych w art. 13–14 u.f. ani nie wystąpili do sądu z wnioskami przewidzianymi w tych przepisach.

W 4,40% badanych fundacji przeprowadzono badanie sprawozdania finansowego na podstawie ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. W 9,69% fundacji kontrole przeprowadzały inne podmioty.

8.8. Uwagi inne

Sprawozdania merytoryczne fundacji będących organizacjami pożytku publicznego sporządzane są formularzach, których wzór określa obecnie rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego.

W stosunku do sprawozdań fundacji niebędących organizacjami pożytku publicznego, o których mowa w art. 12 u. fund., nie przewidziano takiego rozwiązania. Dlatego też sprawozdania składane są w różnej formie i objętości. Niektóre sprawozdania zawierają wszystkie punkty przewidziane w § 2 rozporządzenie MS z dnia 8 maja 2001 r. i można je określić jako wzorcowo sporządzone (np. Sprawozdanie Fundacji „Kreatywna Edukacja” za rok 2016²¹⁷). Istotna część badanych sprawozdań nie odpowiada jednak wymaganiom rozporządzenia.

Sprawozdania są często rozbudowane o szczegółowy opis działalności fundacji (np. sprawozdanie Fundacja Lotto²¹⁸ liczy 50 stron, a sprawozdanie Fundacji KGHM Polska Miedź²¹⁹ – 56 stron). Powoduje to, że w natłoku informacji często umykają istotne dane.

²¹⁷ KRS nr 398037, sprawozdanie dostępne na stronie www.kreatywnaeducacja.org.pl (dostęp: 22.06.2019 r.).

²¹⁸ KRS nr 345434.

²¹⁹ KRS nr 154740.

Np. w sprawozdaniu Fundacji KGHM Polska Miedź na 25 stronach sprawozdania zamieszczono szczegółowe informacje dotyczące 374 instytucji obdarowanych przez Fundację, gdy tymczasem istotą składanej na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenie MS z dnia 8 maja 2001 r. informacji o poniesionych kosztach jest pokazanie struktury wydatków fundacji.

Niektóre też sprawozdania mimo że liczą kilkadziesiąt stron, nie zawierają wszystkich danych wymaganych przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Występują również sprawozdania bardzo krótkie, lakoniczne i również nie zawierają wszystkich elementów wymaganych przez prawo (np. Fundacja Kossakowskiego²²⁰, Fundacja Banku Millennium²²¹, Fundacja im. Ks. Jerzego Popiełuszko „Dobro”²²², Fundacja Anny Walczyk²²³).

W sprawozdaniach zamieszczane są fotografie np. organizowanych przez fundacje imprez, destynatariuszy, zwierząt, którymi się opiekują (np. Fundacja refugee.pl im. Małgorzaty Jasiczek-Gebert²²⁴, Fundacja Zielony Jamnik – Na Ratunek Bezbronnym²²⁵). Nie zmienia to merytorycznej wartości sprawozdań, natomiast trywializuje dokument, jakim jest sprawozdanie. W sprawozdaniach zamieszczane są też wykresy i diagramy (np. sprawozdanie Fundacja Lotto).

Sprawozdania są często sporządzane w sposób nieporadny, co – jak się wydaje – wynika nie ze złej woli osób je sporządzających, ale z nieznamomości prawa.

W związku z powyższym rozważania wymaga możliwość wprowadzenia formularzy do sprawozdań z działalności fundacji niebędących organizacjami pożytku publicznego. Nie wydaje się konieczne szczegółowe uzasadnianie celowości takiego rozwiązania. Przede wszystkim rozwiązanie takie ujednolici składanie sprawozdania, co umożliwi lepszą ich kontrolę. Organ nadzorujący może bowiem łatwo sprawdzić, bez konieczności przeszukiwania wielu stron dokumentu, czy sprawozdanie zawiera wszystkie wymagane przez prawo elementy. Łatwo też porównać kilka sprawozdań, np. z kolejnych lat. Składanie sprawozdań zdyscyplinuje też składające sprawozdania fundacje, będą one podawać jedynie dane, które są wymagane przez prawo. Ważnym argumentem przemawiającym za takim rozwiązaniem jest też ułatwienie fundacjom sporządzania sprawozdań. Dysponując formularzem i „instrukcją” objaśniającą, jakie dane powinny być umieszczone w poszczególnych rubrykach, sporządzenie sprawozdania powinno być o wiele łatwiejsze.

Zgodnie z art. 12 ust. 2 u.f. fundacja składa corocznie właściwemu ministrowi sprawozdanie ze swojej działalności. W ustawie i rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja

²²⁰ KRS nr 403745.

²²¹ KRS nr 97600.

²²² KRS nr 580208.

²²³ KRS nr 341491.

²²⁴ KRS nr 540021.

²²⁵ KRS nr 409588.

2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji²²⁶ nie określono dokładnego terminu, w jakim sprawozdanie ma być złożone. Z wyrazu „corocznie” można jedynie wnioskować, że powinno być ono złożone w ciągu roku następującego po roku, który obejmuje²²⁷. Termin ten wydaje się jednak zbyt długi i uniemożliwia organowi nadzoru na szybkie reagowanie na nieprawidłowości pojawiające się w fundacji. Uzasadnione wydaje się zatem podjęcie odpowiednich prac legislacyjnych w tym zakresie i określenie wprost, krótszego terminu składania sprawozdań.

Uchybienie nawet tak długiemu – rocznemu – terminowi nie jest zagrożone żadnymi sankcjami. W doktrynie²²⁸ prezentowany jest pogląd, że w sytuacji niezłożenia sprawozdania w terminie oraz gdy jego treść wskazuje na nieprawidłowości w działaniu fundacji, właściwy minister lub wojewoda (obecnie: starosta) powinni objąć fundację kontrolą. W jej ramach dopuszcza się występowanie z żądaniem przedstawienia sprawozdań z działalności zarządu i programu działania fundacji; dopuszcza się też badanie prawidłowości wykorzystania środków finansowych i innych zasobów majątkowych fundacji oraz przeglądanie ksiąg finansowych, wykazów rozchodów i przychodów, sprawozdań i prowadzonej korespondencji. Stanowisko to zostało skrytykowane²²⁹. Trafnie wskazano, że takie uprawnienia nie zostały przyznane organom nadzoru w ustawie o fundacjach i nie można stosować wykładni rozszerzającej art. 12–14 u.f., gdyż przepisy dotyczące nadzoru mają charakter przepisów ingerujących w sferę autonomii podmiotu i należy je wyklądać ściśle. Wskazać trzeba, że tak szerokie uprawnienia organów nadzoru przewidziane były w art. 15 ust. 2 u.f. w pierwotnym brzmieniu²³⁰. Przepis ten został jednak zmieniony ustawą z dnia 23 lutego 1991 r. o zmianie ustawy o fundacjach²³¹ i obecnie organom nadzoru nie przysługują wymienione uprawnienia²³². Niedopuszczalne byłoby zaś wywodzenie ich z wykładni historycznej lub z analogii z innych ustaw.

Na marginesie należy zwrócić uwagę, że w § 5 poprzednio obowiązującego zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdań składanych przez fundacje²³³ określono, że sprawozdanie składa się w terminie do 31 marca każdego roku z działalności za rok ubiegły, a w wypadku likwidacji fundacji – w terminie 3 miesięcy od likwidacji. Taki termin wydaje się optymalny.

²²⁶ Dz.U. Nr 50, poz. 529.

²²⁷ P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje...*, s. 486–487.

²²⁸ H. Cioch, *Prawo fundacyjne*, Warszawa 2002, s. 121.

²²⁹ M. Swora, Nadzór nad stowarzyszeniami, fundacjami oraz prowadzeniem działalności pożytku społecznego, „Państwo i Prawo” 2003, nr 12, s. 71–72.

²³⁰ Zgodnie z art. 15 ust. 2 Właściwy minister sprawujący nadzór, o którym mowa w ust. 1, w szczególności przeprowadza kontrolę działalności finansowej i gospodarczej fundacji, ma prawo żądać sprawozdań z działalności zarządu oraz przedstawienia programów działania, a także bada prawidłowość wykorzystania środków finansowych i innych zasobów materialnych fundacji.

²³¹ Dz.U. Nr 19, poz. 82.

²³² Por. J. Lipski, *Kontrola sprawowana nad fundacjami w Polsce i w wybranych krajach europejskich*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne” 2002, nr 4, s. 68–69.

²³³ M.P. Nr 69, poz. 616.

Zgodnie zaś z art. 23 ust. 6 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie²³⁴ organizacja pożytku publicznego zamieszcza zatwierdzone sprawozdanie finansowe i sprawozdanie merytoryczne ze swojej działalności w terminie do dnia 15 lipca roku następującego po roku, za który składane jest sprawozdanie finansowe i merytoryczne, na stronie podmiotowej Narodowego Instytutu w Biuletynie Informacji Publicznej. Sankcją za nieumieszczenie w terminie sprawozdania jest – zgodnie z ust. 6a tego przepisu – nieuwzględnienie w wykazie organizacji pożytku publicznego, o którym mowa w art. 27a ustawy.

Fundacja obowiązana jest do złożenia corocznie właściwemu ministrowi sprawozdania ze swojej działalności, które powinno być również udostępnione przez fundację do publicznej wiadomości (art. 12 ust. 2 i 3 u.f.). W ustawie nie określono, w jaki sposób sprawozdanie ma być udostępnione publicznie. W praktyce może nastąpić np. przez wyłożenie w lokalu fundacji. Zasadne wydaje się doprecyzowanie w ustawie sposobu udostępniania publicznego sprawozdania, np. przez nałożenie na fundację obowiązku zamieszczenia go na stronie internetowej.

De lege ferenda celowe wydaje się stworzenie centralnej bazy sprawozdań fundacji niebędących o.p.p. Wzorem może być baza sprawozdań organizacji pożytku publicznego prowadzona obecnie przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, a baza fundacji niebędących o.p.p. mogłaby stać się elementem struktury dotychczasowej bazy.

Kolejnym etapem powinno być wprowadzenie możliwości składania sprawozdań za pośrednictwem internetu, tak jak to przewidziano co do sprawozdań składanych do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Analizując sprawozdania fundacji, dostrzeżono następujące uchybienia.

Często w sprawozdaniach jako „Opis głównych podjętych działań”²³⁵ nie jest opisana działalność fundacji w roku, którego sprawozdanie dotyczy, ale przepisywane są ze statutu cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji (np. sprawozdanie Fundacji Słupskie Skrzydła²³⁶).

Wielokrotnie w sprawozdaniach błędnie wskazywano liczbę członków fundacji, mimo że fundacje – jako osoby prawne typu zakładowego – nie mają członków (np. Fundacja „Senior – Centrum Złotego Wieku”²³⁷, Fundacja „Droga”²³⁸).

W sprawozdaniach zdarzają się bardzo proste błędy, np. w sprawozdaniu Fundacji Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy²³⁹, która prowadzi powszechnie znaną działalność nieodpłatną pożytku publicznego w sferze ochrony i promocji zdrowia koszty z tytułu tej działalności

²³⁴ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 450 ze zm.

²³⁵ Pkt II.1.1. Roczno merytorycznego sprawozdania z działalności o.p.p.

²³⁶ KRS nr 248456.

²³⁷ KRS nr 346768.

²³⁸ KRS nr 161036.

²³⁹ KRS nr 30897.

określiła na „o” zł. Dopiero dalej w rubryce „f) pozostałe koszty ogółem” wskazała kwotę 80 702 986 zł.

Nieprawidłowo wypełnione sprawozdanie co do zatrudnienia w fundacji. Często jako liczbę zatrudnionych wskazuje się o osób, a dalej wpisane jest wynagrodzenie zatrudnionych osób (tak np. w sprawozdaniach Fundacji Scena Współczesna²⁴⁰ oraz Calendula Fundacja im. mgr farmacji Wiesławy Furtak²⁴¹). Analogiczne błędy są co do korzystania ze świadczeń wolontariuszy (np. sprawozdania Fundacji Civitas²⁴² oraz Nauticus Fundacja Promocji Sportów Wodnych Dzieci i Młodzieży²⁴³).

Nie ma przepisu nakazującego wypełnianie sprawozdań zgodnie z prawdą, nie przewidziano też sankcji w wypadku wpisania nieprawdy. Niekiedy *prima facie* widać, że w sprawozdaniu podawane jest nieprawdziwe dane np. odbiorcy fundacji 99 999 999²⁴⁴. Niekiedy wpisywanie nieprawidłowych danych jest wynikiem niewiedzy sporządzającego sprawozdanie, np. wpisywana jest liczba członków fundacji.

Zwrócić należy uwagę, że w Krajowym Rejestrze Sądowym nie są aktualizowane nazwy Ministrów nadzorujących fundacje. Przykładowo oprócz wpisów, w których jako organ nadzorujący wskazany jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, występują wpisy, w których jako organ nadzorujący figuruje Minister do spraw Kultury i Dziedzictwa Narodowego²⁴⁵, Minister do spraw Kultury²⁴⁶, Minister Kultury²⁴⁷, Minister Kultury i Sztuki²⁴⁸.

Podobnie jest w wypadku innych ministrów. Obok Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Rejestrze są wpisy, w których jako organ nadzorujący wskazany jest Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Gospodarki i Pracy, Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Minister Pracy i Polityki Socjalnej; obok Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej – Minister Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

Osoby korzystające z rejestru muszą zatem analizować przepisów regulujące zmiany kompetencji poszczególnych Ministrów.

Na marginesie należy zwrócić uwagę na nieodosobnione błędy występujące we wpisach do Krajowego Rejestru Sądowego. Są to najczęściej literówki, błędy „czeskie”, ale występują też pomyłki merytoryczne. Np.

- poz. KRS nr 328383 i 334830 jako organ nadzorujący fundację wpisano nieistniejącego nigdy Ministra „Kultury i Dziedzictwa Kulturowego”;

²⁴⁰ KRS nr 37243.

²⁴¹ KRS nr 404936.

²⁴² KRS nr 281712.

²⁴³ KRS nr 289669.

²⁴⁴ Fundacja im. Stefana Batorego, KRS nr 101194.

²⁴⁵ Np. KRS nr 437812 374810, 562174, 567460, 409359, 378960, 363504, 553331.

²⁴⁶ Np. KRS nr 290221, 292071, 234351, 439837, 301385, 673114, 680326.

²⁴⁷ Np. KRS nr 229885, 229605, 229514, 225197, 225234, 226514, 229028.

²⁴⁸ Np. KRS nr 25163, 53684, 490735, 517046, 43443, 197838, 304135, 65920.a

- poz. KRS nr 412433 wpisano Ministra „do spraw Kultury i Sportu”, gdy prawidłowo powinien być „Minister do spraw Kultury Fizycznej i Sportu”;
- poz. KRS nr 425968 wpisano Ministra „Wsi i Rolnictwa”, powinien być Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- poz. KRS nr 220571 wpisano Ministra „Edukacji Publicznej i Sportu”, powinien być Minister Edukacji Narodowej i Sportu.

Bibliografia

- Blicharz J., Ustawa o fundacjach. Komentarz, Wrocław 2002.
- Bordiuk A., Problem podziału kosztów na administracyjne i statutowe w organizacjach pozarządowych, <https://publicystyka.ngo.pl/problem-podzialu-kosztow-na-administracyjne-i-statutowe-w-organizacjach-pozarzadowych> (dostęp: 10.01.2019 r.).
- Brol J., Fundacje (po zmianach ustawodawczych), Bydgoszcz 1992.
- Bugajna-Sporczyk D., Janson I., Zakładamy fundację. Praktyczny komentarz do ustawy o fundacjach, Warszawa 1994.
- Cioch H., A. Kidyba, Ustawa o fundacjach. Komentarz, Warszawa 2010.
- Cioch H., Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1992 r., I CRN 182/92, „Rejent” 1994, nr 10.
- Cioch H., Organy i organizacja fundacji w aspekcie prawnoporównawczym, „Nowe Prawo” 1988 nr 5-6.
- Cioch H., Prawo fundacyjne, Warszawa 2002.
- Drożdżewicz L., Pojęcie „instytut” w nazwie fundacji, „Rejent” 2009, nr 12.
- Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Ludność / Ludność / Struktura ludności, stat.gov.pl (dostęp 27.11.2017 r.).
- <http://sprawozdaniaopp.mpips.gov.pl/Search> (dostęp: 28.06.2019 r.).
- <http://www.frnl.org.pl/status-fundacji/> (dostęp: 28.06.2019 r.).
- http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx (dostęp: 28.06.2019 r.).
- <https://bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/wspolpraca-miedzynarodowa/wspolpraca-europejska/konsultacje-dokumentow-ue/> (dostęp: 28.06.2019 r.).
- <https://orzeczenia.ms.gov.pl/> (dostęp: 28.06.2019 r.).
- <https://www.niw.gov.pl/opp/sprawozdania-opp/> (dostęp: 28.06.2019 r.).
- Izdebski H., Fundacje i stowarzyszenia, Krasnoblód 2004.
- Jankowski B., Nadużycie formy prawnej spółki w prawie amerykańskim, „Państwo i Prawo” 1996, nr 2.
- Kopczewska K., Kwaśnicki R.L., Autonomia woli w kształtowaniu firmy spółek kapitałowych, „Monitor Prawniczy” 2003, nr 9.
- Lipski J., Kontrola sprawowana nad fundacjami w Polsce i w wybranych krajach europejskich, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinii Prawne” 2002, nr 4.
- Litwińska-Werner M., Nadużycie formy spółki, [w:] System prawa prywatnego, t. 16: Prawo spółek osobowych, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016.
- Niemirka B., Statut fundacji, Warszawa 1968.
- Organizacje pożytku publicznego. Fundacje i stowarzyszenia w roli podatnika, red. M. Mucha, Warszawa 2013.
- Paluch J., Ewidencja kosztów w organizacji, Warszawa 2007.
- Parchomiuk J., Nadużycie prawa w prawie administracyjnym, Warszawa 2018.
- Rocznik Statystyczny Województw 2016, Warszawa 2017.
- Staszczuk P., Ustawa o fundacjach. Komentarz praktyczny, Warszawa 2015.
- Stecki L., Fundacja, t. 1, Toruń 1996.

- Suski P., Stowarzyszenia i fundacje, Warszawa 2018.
- Swora M., Nadzór nad stowarzyszeniami, fundacjami oraz prowadzeniem działalności pożytku społecznego, „Państwo i Prawo” 2003, nr 12.
- Szczepaniak R., Nadużycie prawa do posługiwania się formą osoby prawnej, Toruń 2009.
- Szwaja J., Firma w kodeksie cywilnym, „Prawo Spółek” 2004, nr 1.
- Targosz T., Nadużycie osobowości prawnej, Kraków 2004.
- Tomaszewski P.M., Pominięcie osobowości prawnej spółki w prawie USA, cz. I., „Przegląd Prawa Handlowego” 1995, nr 10.
- Trzaskowski R., Działalność statutowa a działalność gospodarcza fundacji – prawo a praktyka, Warszawa 2003.
- Ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o zmianie ustawy o fundacjach (Dz.U. Nr 19, poz. 82).

Wykaz orzeczeń

- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1993 r., III CZP 88/93, OSNC 1994, nr 1, poz. 14.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1994 r., III CZP 183/93, OSNC 1994, nr 6, poz. 137.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., II PK 50/13, OSNP 2014, nr 9, poz. 129.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2013 r., II PK 55/13, http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx (dostęp 7.07.2019 r.).
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014 r., III PK 136/13, OSNP 2016, nr 2, poz. 17.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2015 r., II PK 88/14, OSNP 2016, nr 11, poz. 138.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 179/14, OSNP 2016, nr 11, poz. 140.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2015 r., II PK 282/14, OSNP 2017, nr 6, poz. 66.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2017 r., II UK 488/16, http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx (dostęp 7.07.2019 r.).
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., I PK 369/16, http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx (dostęp 7.07.2019 r.).
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1992 r., I CRN 182/92, OSNC 1993, nr 7–8, poz. 139.
- Wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 31 marca 2017 r., X GC 612/15, <https://orzeczenia.ms.gov.pl/> (dostęp 7.07.2019 r.).
- Wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 18 listopada 2015 r., VI P 290/14, <https://orzeczenia.ms.gov.pl/> (dostęp 7.07.2019 r.).
- Wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 3 lutego 2017 r., VI P 453/15, <https://orzeczenia.ms.gov.pl/> (dostęp 7.07.2019 r.).
- Wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 23 sierpnia 2017 r., VI P 489/15, <https://orzeczenia.ms.gov.pl/> (dostęp 7.07.2019 r.).

